

**KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**İLKOKUL DÜZEYİNDEKİ TÜRKMEN SİĞİNMACI
ÇOCUKLARIN BARIŞ, GÜVEN ve VATAN KAVRAMLARINA
İLİŞKİN ALGILARI**

Fatma Beyzanur KURT

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Metin DEMİR

Kütahya, 2020

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İlkokul Düzeyindeki Türkmen Sığınmacı Çocukların Barış, Güven ve Vatan Kavramlarına İlişkin Algıları” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların “Kaynaklar” bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2020

Fatma Beyzanur KURT

Kabul ve Onay

Fatma Beyzanur KURT'un hazırlamış olduğu “İlkokul Düzeyindeki Türkmen Sığınmacı Çocukların Barış, Güven ve Vatan Kavramlarına İlişkin Algıları” başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliğı ile kabul edilmiştir.

.../.../2020

Doç. Dr. Metin DEMİR (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet ÖZDEN

Dr. Öğr. Üyesi Ergün AKGÜN

Prof. Dr. Şahmurat ARIK

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

Önsöz ve Teşekkür

Yüksek lisans eğitimime başladığım günden bu yana akademik bilgilerini ve manevi desteğini benden esirgemeyen, bu çalışmanın ortaya çıkmasında ve çalışma süresince değerli katkılarıyla bana rehber olan danışman hocam Doç Dr. Metin DEMİR'e teşekkür ederim. Çalışmanın ortaya çıkmasında ve çeşitli aşamalarında birikim ve tecrübesinden faydalandığım hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Muhammet ÖZDEN'e ve Dr. Öğr. Üyesi Ergün AKGÜN'e teşekkür ederim.

Araştırmanın çeşitli aşamalarında akademik bilgilerini ve desteğini benden esirgemeyen arkadaşım Psk. Dan. Ayşe AYCAN'a teşekkür ederim.

Çalışmaya gönüllü olarak katılan sığınmacı çocuklara ve ailelerine teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana destek olan tüm arkadaşlarıma da teşekkür ederim.

Hayatımın her safhasında olduğu gibi araştırmam boyunca bana maddi manevi destek veren, yol gösteren babam Haydar Kemal KURT'a ve kıymetli kardeşlerim E. Süleyman Akif KURT ve R. Ali Tarık KURT'a teşekkür ederim.

Son olarak, hayatımın her alanında beni destekleyen ve cesaretlendiren, bana inanan, araştırma sürecimde aramızdan ayrılan fakat her zaman yanımda hissettiğim annem İclal KURT'a teşekkür ederim.

İçindekiler

Yemin Metni	i
Kabul ve Onay.....	ii
Önsöz ve Teşekkür.....	iii
İçindekiler	iv
Tablolar Dizini	vi
Şekiller Dizini	vii
Özet	ix
Abstract	x
Birinci Bölüm.....	1
Giriş.....	1
Kuramsal Çerçeve ve Alanyazın	1
Göç ve göç olgusu.....	1
Göçmen, mülteci ve sığınmacı.....	2
Türkiye’deki sığınmacılar ve mülteciler	4
Türkiye’de sığınmacı çocukların durumu.....	5
Sığınmacı çocukların eğitimi ile barış, güven ve vatan kavramları ilişkisi	7
Sığınmacı çocukların eğitimi ile barış kavramı ilişkisi.....	8
Sığınmacı çocukların eğitimi ile güven kavramı ilişkisi.....	9
Sığınmacı çocukların eğitimi ile vatan kavramı ilişkisi.....	11
Problem Durumu	12
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	14
Problem Cümlesi	15
Alt Problemler.....	15
Sayılıtlar	15
Sınırlılıklar.....	15
İkinci Bölüm	16
Yöntem.....	16
Araştırma Modeli	16
Çalışma Grubu.....	17
Verilerin Toplanması.....	19
Veri Toplama Araçları	19
Çocuk resimleri	19
Yarı-yapılandırılmış görüşmeler	20
Verilerin Analizi	23
Resimlerin analizi	24
Yarı-yapılandırılmış görüşmelerin analizi	26
Verilerin kodlanması	27
Temaların bulunması.....	28
Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması	28
Bulguların yorumlanması.....	28
Geçerlik ve Güvenirlik	28
İnanırlık veya İç Geçerlik	29
Aktarılabirlik veya Dış Geçerlik.....	29
Tutarlık veya Güvenirlik.....	30
Teyit Edilebilirlik.....	30

Etik ve Araştırmacının Rolü	30
Üçüncü Bölüm	32
Bulgular.....	32
Çocukların Resimlerindeki Barış, Güven ve Vatan Algıları	32
Çocukların resimlerindeki barış algısı	32
İlişkiler boyutu	33
Türkiye'ye yönelik olumlu algı.....	39
Barış sembolleri	40
Çocukların resimlerindeki güven algısı	46
Emniyette olma	47
Kişilere güven	48
Mekansal güven	49
Çocukların resimlerindeki vatan algısı	55
Irak'a yönelik aidiyet	56
Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algısı	58
Irak ve Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algısı	62
Türkmen aidiyeti	62
Çocukların Yarı-yapılandırılmış Görüşmelerindeki Barış, Güven ve Vatan Algıları.....	64
Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki barış algıları.....	64
Kişiler arası ilişkiler	64
Negatif barış	65
Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki güven algıları.....	66
Tehlikelerden uzak olma	66
İlişkiler boyutu	67
Mekansal güven	68
Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki vatan algıları.....	69
İhtiyaçların sağlanması.....	69
Aidiyet algısı	71
Dördüncü Bölüm.....	74
Sonuç, Tartışma ve Öneriler	74
Sonuç	74
Çocukların resimlerindeki barış algısına ilişkin sonuçlar.....	74
Çocukların resimlerindeki güven algısına yönelik sonuçlar.....	75
Çocukların resimlerindeki vatan algısına yönelik sonuçlar	75
Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki barış algılarına yönelik sonuçlar.....	76
Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki güven algısına yönelik sonuçlar.....	76
Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki vatan algısına yönelik sonuçlar.....	77
Tartışma.....	78
Öneriler.....	81
Kaynakça.....	84
Ekler	94
Ek 1: Veli İzin Formu.....	94
Ek-2: Demografik Bilgiler Formu	95

Tablolar Dizini

Tablo 1. Katılımcıların Kişilik Özellikleri.....	18
--	----

Şekiller Dizini

Şekil 1. Çocukların resimlerindeki barış temaları.....	32
Şekil 2. Arda'nın barış resmi	33
Şekil 3. Turan'ın barış resmi	33
Şekil 4. Gonca'nın barış resmi.....	34
Şekil 5. Ayşe'nin barış resmi.....	34
Şekil 6. Kaan'ın barış resmi.....	35
Şekil 7. Ahmet'in barış resmi	35
Şekil 8. Elif'in barış resmi	36
Şekil 9. Esmâ'nın barış resmi	36
Şekil 10. İzzet'in barış resmi	37
Şekil 11. Rana'nın barış resmi.....	37
Şekil 12. Sare'nin barış resmi	38
Şekil 13. Nida'nın barış resmi	38
Şekil 14. Doğa'nın barış resmi	39
Şekil 15. Fahri'nin barış resmi.....	39
Şekil 16. Gözde'nin barış resmi.....	40
Şekil 17. Selin'in barış resmi.....	40
Şekil 18. Gözde'nin barış resmi.....	41
Şekil 19. Doğa'nın barış resmi	41
Şekil 20. Selin'in barış resmi.....	41
Şekil 21. Atiye'nin barış resmi	42
Şekil 22. Ayşe'nin barış resmi.....	42
Şekil 23. Gonca'nın barış resmi.....	42
Şekil 24. Kaan'ın barış resmi.....	42
Şekil 25. Arda'nın barış resmi	43
Şekil 26. Esmâ'nın barış resmi	43
Şekil 27. Rana'nın barış resmi.....	43
Şekil 28. Ahmet'in barış resmi	44
Şekil 29. Uğur'un barış resmi	44
Şekil 30. Atiye'nin barış resmi	44
Şekil 31. Elif'in barış resmi	45
Şekil 32. Veli'nin barış resmi	45
Şekil 33. Nida'nın barış resmi	45
Şekil 34. Çocukların resimlerindeki güven temaları.....	46
Şekil 35. Arda'nın güven resmi	47
Şekil 36. Kaan'ın güven resmi.....	47
Şekil 37. Nida'nın güven resmi	48
Şekil 38. Uğur'un güven resmi	48
Şekil 39. Atiye'nin güven resmi	49
Şekil 40. Selin'in güven resmi.....	49
Şekil 41. Ahmet'in güven resmi	50
Şekil 42. Veli'nin güven resmi	50
Şekil 43. Arda'nın güven resmi	50
Şekil 44. Elif'in güven resmi	51
Şekil 45. Gözde'nin güven resmi.....	52

Şekil 46. Gonca'nın güven resmi.....	52
Şekil 47. İzzet'in güven resmi	52
Şekil 48. Turan'ın güven resmi	53
Şekil 49. Rana'nın güven resmi.....	53
Şekil 50. Doğa'nın güven resmi	54
Şekil 51. Esmâ'nın güven resmi	54
Şekil 52. Hakan'ın güven resmi.....	54
Şekil 53. Fahri'nin güven resmi.....	55
Şekil 54. Sare'nin güven resmi	55
Şekil 55.Çocukların resimlerindeki vatan temaları.....	56
Şekil 56. Ahmet'in vatan resmi	56
Şekil 57. Atiye'nin vatan resmi	57
Şekil 58. Ayşe'nin vatan resmi	57
Şekil 59. Fahri'nin vatan resmi.....	57
Şekil 60. Nida'nın vatan resmi	58
Şekil 61. Selin'in vatan resmi	58
Şekil 62. Veli'nin vatan resmi	59
Şekil 63. Arda'nın vatan resmi	59
Şekil 64. Doğa'nın vatan resmi	59
Şekil 65. Gonca'nın vatan resmi.....	60
Şekil 66. Turan'ın vatan resmi.....	60
Şekil 67. Uğur'un vatan resmi	60
Şekil 68. Rana'nın vatan resmi	61
Şekil 69. Sare'nin vatan resmi	61
Şekil 70. Sare'nin vatan resmi arkası	61
Şekil 71. Ahmet'in vatan resmi	62
Şekil 72. İzzet'in vatan resmi	62
Şekil 73. Esmâ'nın vatan resmi	63
Şekil 74. Elif'in vatan resmi	63

Özet

İlkokul Düzeyindeki Türkmen Sığınmacı Çocukların Barış, Güven ve Vatan Kavramlarına İlişkin Algıları

Bu çalışmanın amacı ilkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocukların barış, güven ve vatan algılarını ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan olgubilim araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcıları Ankara ilinin Mamak ilçesinde ikamet eden ilköğretim çağındaki 21 Türkmen sığınmacı ve mülteci çocuklardan oluşmaktadır.

Çalışmanın veri toplama süreci iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada katılımcılara barış, güven ve vatan kavramlarına ilişkin resim çizdirilmiştir. Daha sonra resim çizen katılımcılarla resimleri hakkında görüşme yapılmıştır. İkinci aşamada çocuklarla barış, güven ve vatan kavramlarıyla ilgili yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Resimlerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda katılımcıların resimlerindeki barış algılarını ilişkiler boyutunda ve Türkiye'ye yönelik olumlu algıları şeklinde; güven algılarını emniyette olma, kişilere güven ve mekansal güven konularında; vatan algılarını Irak'a yönelik aidiyetleri, Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algıları, Irak ve Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algıları ve Türkmen aidiyeti konularıyla yansıttıklarına ulaşılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerin sonucunda katılımcıların barış algılarını kişiler arası ilişkiler ve negatif barış; güven algılarını tehlikelerden uzak olma, ilişkiler boyutu ve mekansal güven; vatan algılarını ihtiyaçların sağlanması ve aidiyet algısı şeklinde ifade ettiklerine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Barış, güven, sığınmacı, vatan.

Abstract

Perception of the Peace, Safe and Homeland of Turkmen Refugee Children at Primary School Level

The aim of this study is to reveal the peace, safety and homeland perception of Turkmen asylum seekers at primary school level. Phenomenology research design which is one of the qualitative research approaches was used in the study. The participants of the study consisted of 21 Turkmen asylum seekers that are children of primary school age, living in Mamak district of Ankara.

The data collection process of the study was carried out in two stages. In the first stage, pictures were drawn by participants about the concepts of peace, trust and homeland. Then, the participants who drew pictures were interviewed about their pictures. In the second stage, a semi-structured interview was held with the children on the concepts of peace, trust and homeland. Descriptive analysis and content analysis were used in the analysis of the pictures. Content analysis was used in the analysis of semi-structured interviews.

As a result of picture analysis, it has been seen that the participants reflected their: Perceptions of peace in terms of relationships and positive perceptions towards Turkey; perceptions of safety in terms of spatial and environmental safety; and perceptions of homeland in terms of their sense of belonging to Iraq, their positive view of Turkey as a homeland and their positive view of Iraq and Turkey as a homeland and their sense of Turkmen belonging. As a result of the semi-structured interviews it has been seen that the participants expressed their: perceptions of peace in terms of interpersonal relations and negative peace; their perceptions of safety in terms of being away from dangers, the dimension of relationships and spatial safety; their perceptions of homeland in terms of meeting their needs and their sense of belonging.

Keywords: Asylum-seeker, homeland, peace, safe.

Birinci Bölüm

Giriş

Bu bölümde konuyla ilgili alan yazın, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, sayıtlılar ve sınırlılıklar üzerinde durulacaktır.

Kuramsal Çerçeve ve Alanyazın

Göç ve göç olgusu

Göç insanlığın ilk çağlarından günümüze kadar uzanan, sadece bir yer değiştirme hareketi olmayıp aynı zamanda siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik etkileri olan bir olgudur.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nde göç: "Ekonomik, toplumsal ve siyasi sebeplerle, bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma." olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2017).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış 2016 Türkiye Göç Raporu'ndaki tanımlamaya göre göç, "Yabancıların yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasadışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı" ifade etmektedir (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017).

Uluslararası Göç Örgütü tanımına göre göç, bir kişinin veya grupların çeşitli nedenlerden ötürü yer değiştirmesidir (Uluslararası Göç Örgütü, 2013). Göç, temelde gönüllü olarak yer değiştirme ve gönülsüz olarak yer değiştirme olarak ayrılabilir (Brown & Bean, 2005). Gönüllü göç, kişi ya da kişilerin kendi istekleriyle refah seviyelerini yükseltme amacıyla ekonomik nedenlerle, eğitim amaçlı ya da seyahat gibi nedenlerle yapılan göç türüdür. Zorunlu göç ise; kişi ya da kişilerin istekleri olmaksızın çatışma, iç savaş, zulüm, baskı ya da doğal afet gibi nedenlerle yer değiştirmeye mecbur kaldıkları ya da mecbur bırakıldıkları göç türüdür.

Göç hareketi ilk çağlarda barınma, kaynaklara erişim, iklim koşulları ve savaş gibi nedenlerden dolayı gönüllü olarak yapılırken; günümüzde daha çok siyasi nedenler, çatışmalardan uzaklaşma, can güvenliğini koruma ve ekonomik nedenlerden dolayı gönülsüz ve zorunlu olarak yapılmakta ve giderek kitlesel bir hale gelmektedir. Öyle ki göç, kişi ya da grupların zorla yerinden edilmesi anlamına gelmeye başlamıştır (Korkut, 2010) (Kara & Korkut, 2010).

Yerinden edilme, bir kişinin ülkesinden zorla çıkarılması olarak tanımlanmıştır (Uluslararası Göç Örgütü, 2013). BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin verilerine göre zorla yerinden edilme, 2019'da en yüksek seviyeye ulaşmıştır (United Nations Refugee Agency, 2020).

Zorla yerinden edilen grupların içinde sığınmacılar ve mülteciler bulunmaktadır. Yerinden edilme çoğunlukla savaş ve çatışma gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır (Morvaridi, 2008). Ancak yerinden edilmiş kişilerin mülteci statüsüne sahip olması için menşei ülkesinin ya da vatandaşı olduğu ülkenin sınırı dışına çıkması ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ya da Devletler tarafından tanınması gerekmektedir (Boyd, 1999).

Göçmen, mülteci ve sığınmacı

Yer değiştirme hareketlerinin nedenlerine bağlı olarak yer değiştiren kişi ya da kişiler için göçmen, mülteci ya da sığınmacı kavramları kullanılmaktadır.

Sosyal ve ekonomik durumunu iyileştirme amaçlı, zorlama olmaksızın göç eden kişi ya da kişiler göçmen olarak adlandırılmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2013).

Esasen göçebeler ve mülteciler birbirinden farklıdır. Göçmenlerin aksine mülteciler, ülkelerini terk etmeyi tercih etmez buna mecbur kalırlar. Ekonomik nedenlerle göç eden göçmenler ülkelerinin kendilerine sağladığı korumadan yararlanabilirken, mülteciler için bu durum söz konusu değildir. Ekonomik göçmenler, mülteci statüsü için geçerli ölçütleri sağlamadığı için uluslararası korumadan faydalanamazlar (United Nations High Commissioner for Refugees, 1995) (Jastram & Achiron, 2001).

2. Dünya Savaşı sonrası taslak olarak hazırlanan Cenevre'de imzalanan Mülteciler Statüsüne ilişkin 1951 Sözleşmesine göre mülteci: "1 Ocak 1951'den

önce meydana gelen olaylar sonucunda ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle haklı nedenlere dayanan zulüm korkusu yaşayan, menşei ülkesi dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan veya bu zulüm korkusu nedeniyle ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kimselerdir.” (United Nations Refugee Agency, 2011). Bu sözleşme 1 Ocak 1951 tarihinden önce Avrupa’da ya da başka yerde meydana gelen olaylar nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin sınırları dışında bulunan kişiler üzerine yoğunlaşmıştır (Jastram & Achiron, 2001).

1951 Sözleşmesindeki mülteci statüsüne ilişkin ‘‘1951’den sonra’’ ibaresi 1967’de imzalanan Mültecilerin Statüsüne İlişkin Protokol ile kaldırılmış, böylece mülteci statüsünü belirlemeye yönelik zamansal kısıtlamalar ortadan kalkmış, zamansal kısıtlamaya bağlı olarak ortaya çıkan coğrafi kısıtlamalar da ortadan kalkmıştır.

1984 yılında kabul edilen Cartegna Bildirisi ile mülteci tanımına bazı eklemeler yapılmıştır: ‘‘Yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakkı ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer olaylardan dolayı hayatları, güvenlikleri veya özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkesinden kaçan kişiler.’’ (Jastram & Achiron, 2001).

Türkiye Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolüne taraf olan ülkeler içindedir. Yalnız Türkiye’de; 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda da yer aldığı üzere mülteci: ‘‘Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti ve siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişi.’’ olarak tanımlanmıştır. Bu kişilere statü belirleme işlemlerinden sonra mülteci statüsü verilir. Bu tanıma ek olarak, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle Türkiye’ye gelen ve üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye’de kalmasına izin verilen kişilere ‘‘Şartlı Mülteci’’ denmiştir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde tanımlanan bireysel statülere ek olarak; ülkesinden ayrılmak zorunda

kalmış ve geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelmiş, bireysel olarak düzenlemeye imkan vermeyecek kadar yoğun sığınma talebi durumundaki insanlar “geçici koruma statüsü” kapsamında değerlendirilmektedir.

Türk Dil Kurumu’na göre sığınmacı ve mülteci kavramları aynı anlama gelmektedir. Fakat Cenevre Sözleşmesi’nde mülteci kavramı yerine “refugee”, sığınmacı kavramı yerine “asylum seeker” kelimesini kullanılması mülteci ve sığınmacı kavramlarının hukuki çerçevede birbirinden farklı olduğunu göstermektedir.

Sığınma bir kişinin uyruğunda bulunduğu ya da ikamet ettiği devletin ülkesini çeşitli baskılar ya da ayrımcı yasal kovuşturmalar nedeniyle terk ederek, yabancı bir devletin ülkesine girmesi ve bu devletin korumasını aramasını belirtmektedir (Pazarcı, 2012). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi madde 14’e göre: “Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.” (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1948).

Sığınmacı; bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsü için yaptığı başvuru sonucunu bekleyen kişidir (Kara & Korkut, 2010). Olumsuz bir karar çıkması sonucu ülkeyi terk etmek zorundadır. Kendisine çeşitli gerekçeler nedeniyle ülkede kalma izni verilmemişse, ülkede düzensiz durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler (Uluslararası Göç Örgütü, 2013). Aynı zamanda mülteci statüsüne başvuru yapmamış kişiler için de sığınmacı kavramı kullanılır (Jastram & Achiron, 2001).

Türkiye’deki sığınmacılar ve mülteciler

Türkiye; doğusunda ve güneyinde çatışma ve istikrarsızlıkların yaşandığı bazı Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle, refah düzeyi ve insan hakları standartları yüksek, geniş çerçevede iş olanakları bulunan Avrupa ülkeleri arasında köprü konumundadır. Ayrıca son yıllarda Türkiye’nin ekonomik ve siyasal olarak istikrarlı bir ülke haline gelmesi, göçmenlere güven vermekte ve Türkiye’yi düzenli ve düzensiz göç hareketleri için hedef ülke konumuna getirmektedir (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015).

Orta Doğu'da artan terör olayları ve iç çatışmadan dolayı pek çok insan Türkiye'ye sığınmıştır. Gelişmiş ülkelerin çoğu sığınmacıları kabul etmezken, Türkiye milyonlarca sığınmacıyı kabul ederek örnek teşkil etmiştir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2 Temmuz 2020 verilerine göre; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış ve ülkesine geri dönemeyen, koruma bulmak amacıyla sınırlarımıza gelmiş olan toplamda 3.594.981 Suriyeli sığınmacıyı geçici koruma kapsamında kayıt edilmiştir (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020b).

UNHCR verilerine göre, 28 Şubat 2017 itibariyle Suriye dışında çeşitli ülkelerden (Irak, Somali, Afganistan, İran vd.) Türkiye'ye göç eden kayıtlı mülteci ve sığınmacı sayısı 299.589'dur. Bu grup içindeki 254.103 kişi sığınmacılardan oluşmaktadır (United Nations Refugee Agency, 2017). Rakamların sadece kayıt altına alınanlardan oluştuğu göz önüne alındığında Türkiye'de ciddi bir sığınmacı ve mülteci kitlesi bulunduğu ulaşılmaktadır.

Sığınmacı ve mülteci gruplar içerisinde bulunan en hassas grup şüphesiz çocuklardır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün paylaştığı bilgiye göre dünya üzerinde sığınma arayan kişilerin sayısı 33,6 milyona ulaşmıştır ve bu grubun yarısını çocuklar oluşturmaktadır (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020a).

Çocuklar korunmaya muhtaç bireyler olmalarından dolayı sığınmacı çocuklar konusu acil müdahale edilmesi ve çözüm üretilmesi gereken bir konudur.

Türkiye'de sığınmacı çocukların durumu

Türkiye'ye çocuk göçmenlerin geliş nedeni çoğunlukla etnik-dini çatışma ve savaştır (Topcuoğlu, 2012). Çatışma ve savaş; toplum, aile ve bireyler üzerinde büyük olumsuz etkilere sahiptir ve bu durumdan genellikle en çok çocuklar etkilenir (Ajdukovic & Ajdukovic, 1998). Zaten zayıf ve savunmasız olan çocuklar göç durumunda daha fazla hak ihlallerine maruz kalabilmektedir (Özservet & Sirkeci, 2016). Göç deneyimi yaşayan çoğu sığınmacı çocuk olumsuz etkilere ve çoklu travmalara maruz kalmaktadır (Aronowitz, 1984) (Hjern, Angel, & Höjer, 1991) (Almqvist & Brandell-Forsberg, 1997) (Ehnholt & Yule, 2006) (Güneş, 2012) (Uzun & Bütün, 2016) (Özservet & Sirkeci, 2016) (Fazel, Reed,

Panter-Brick, & Stein, 2012) (United Nations, 2015) (Kaştan, 2015) (Topsakal, Merey, & Keçe, 2013) (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015)ve bu olumsuz durumlar genel itibariyle göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası şeklinde sınıflandırılabilir (Fazel & Stein, 2002) (Lustig & et.al., 2004) (Demirbaş & Bekaroğlu, 2013) (Yılmaz, 2014) (Topcuoğlu, 2012) (Berman, 2001) (Hodes, 2000).

Göç öncesi maruz kalınan etkiler içinde şiddet (Macksoud & Aber, 1996) (Berman, 2001) (Nicholl & Thompson, 2004), silahlı çatışma, savaşa katılmaya zorlanma (Derluyn & Broekaert, 2008), yoğun toplumsal baskı, ekonomik sıkıntılar, yaşama hakkının tehlikeye girmesi, temel ihtiyaçlara erişememe ve kötü beslenme, savaş nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kalma (Macksoud & Aber, 1996); göç sırasında insan ticaretine maruz kalma, çocuk işçiliğine maruz kalma, hijyenik olmayan sağlıksız koşullarda barınma, eğitimin sekteye uğraması, gerekli olduğunda tıbbi destek alamama, ebeveynlerden ayrılma (Lustig & et.al., 2004); hedef ülkeye varıştan sonra yani göç sonrası kaygı, depresyon (Felsman, Leong, Johnson, & Felsman, 1990), güven eksikliği, uyku bozukluğu (Hjern, Angel, & Höjer, 1991), travma sonrası stres bozukluğu (Ehnholt & Yule, 2006), travma sonrası stres bozukluğuna bağlı akademik başarısızlık (Saigh, Mroueh, & Bremner, 1997), yoksulluk ve kötü beslenme (Macksoud & Aber, 1996), sağlıksız koşullarda barınma, eğitimin sekteye uğraması, sağlık hizmetlerinden faydalanamama, psikolojik sorunlar, dil bilmeme, sosyal ilişkileri kaybetme (Ajdukovic & Ajdukovic, 1998)(Kovacev & Shute, 2008), sosyal ve kültürel uyumsuzluk, yerli halkın olumsuz tutumu, bilgi eksikliği ve dil probleminden dolayı sorunları çözmek için gerekli mercilere ulaşamama, dil ve sosyal uyumsuzluk nedeniyle yalnızlaşma (Yıldırım D. , 2010), yasal statüdeki belirsizlikler ve sosyal yardımlardan faydalanamama, kendini ifade edememe ve çocuk işçiliği gibi problemler bulunmaktadır (Topcuoğlu, 2012). Bütün bu etkiler çocuğun gelişimine (Özservet & Sirkeci, 2016)ve ruh sağlığına tahribatlar vermektedir ve iyileştirilmediği takdirde risk taşımaktadır (Kaştan, 2015).

Ülkemizde bulunan sığınmacı çocukların maruz kaldığı durumları görmezden gelmek, müdahalede bulunmamak ve onları kendi kaderine terk etmek hem çocukların geleceği için hem de buldukları ülke için tehdit oluşturmaktadır (Seydi, 2014). Özellikle savaş ve çatışmaya tanıklık etmiş, şiddet ortamından gelen çocukların oyunlarında şiddet üretmeleri ve karakterlerinin gelişim

sürecinde şiddeti içselleştirmeleri olasılığı tehlike arz etmektedir (Topcuoğlu, 2012). Bu nedenle ülkemize göç etmiş sığınmacı çocuklara yapılacak müdahale programları büyük önem taşımaktadır (Demirbaş & Bekaroğlu, 2013).

Sığınmacı çocukların yaşadığı travmatik deneyimlere iyileştirici etki yapacak ve sığınmacı olarak buldukları ülkede yaşadıkları problemlere çözüm getirecek faktörler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları psikolojik destek (Ehnholt & Yule, 2006), hukuki destek, sağlık hizmetlerine erişim, güvenli barınma, dil öğrenim desteği (Topcuoğlu, 2012), aile desteği ve psiko-sosyal destek faaliyetleri (Ajdukovic & Ajdukovic, 1998), bilişsel davranışçı terapi (Smith, Perrin, & Yule, 1999), psiko-eğitim, güven duygusu oluşturmak (Demirbaş & Bekaroğlu, 2013), düzenli bir yerleşim sağlamak (Fazel & Stein, 2002), sosyal destek (Kovacev & Shute, 2008) (Brewin, Andrews, & Valentine, 2000) (Fox, Cowell, & Montgomery, 1994), yerel halkın bilgilendirilmesini sağlamak, toplumsal kaynakların geliştirilmesi, kamu bilincinin oluşturulması (Yıldırım D. , 2010), sığınmacıların topluma entegrasyonu için uygun altyapı oluşturmak ve birlikte yaşama kültürünün oluşmasını sağlamaktır (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015). Sığınmacı çocuklara iyileştirici etki yapacak en önemli etken eğitim olarak görülmektedir.

Sığınmacı çocukların eğitimi ile barış, güven ve vatan kavramları ilişkisi

Sığınmacı çocukların temel düzeyde eğitime erişim hakkı vardır. Eğitim kendi içinde önem taşıyan aynı zamanda diğer haklara erişimi sağlayan bir haktır (Sinclair, 2001). Bu nedenle eğitim sığınmacı çocuklar için gıda, barınma gibi temel ihtiyaçlardan biri olarak görülmelidir. Çünkü eğitime erişimin sığınmacı çocukların üzerinde pek çok olumlu ve iyileştirici etkisi vardır. Çocukların bilişsel, duyuşsal, toplumsal ve ahlaki gelişiminin kritik olduğu çağ ilköğretim çağı olarak görülmektedir (Sakız, 2016). Buradan hareketle eğitime erişimi sağlanamayan sığınmacı çocukların ve yaşadıkları toplumun gelecekte ciddi sorunlarla karşı karşıya kalma riski bulunmaktadır.

Eğitim sığınmacı çocukların normalleşmesine ve savaşın çocuklar üzerinde bıraktığı olumsuz etkinin ortadan kalkmasına katkıda bulunur. Toplumsal açıdan bakıldığında eğitimin, bireylerin ve kitlelerin sosyal uyum çevresinde

toplanmasını, sosyal çatışmaların azalmasını ya da daha kolay çözülmesini ve etik değerlerin yayılmasını sağlama gibi işlevlere sahip olduğu görülmektedir (Taştan & Çelik, 2017).

Sığınmacı çocukların eğitimi ile barış kavramı ilişkisi

Barış; özgürlük, eşitlik ve adaleti oluşturan değerlerden biridir. Toplum içindeki bireylerin saygı, sevgi ve eşitlik içinde yaşamaları, iletişim ve problem çözme becerilerinin gelişmesi, topluma katkıda bulunabilmesi için barış değerine sahip olmaları gerekmektedir (Köse & Bayır, 2016).

Türk Milli Eğitimi; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan bireyler yetiştirerek Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmayı hedefler. Barış kavramı Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2009 yılına ait Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda, öğrencilere kazandırılmak istenen kişisel nitelikler ve beceriler başlıkları altında yer almaktadır. Programın öğrencilere kazandırmak istediği kişisel niteliklerden bazıları; toplumsallık, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, adalet ve yardımseverliktir. Yine programda öğrencilere kazandırılmak istenen becerilerden bazıları; toplumsal kurallara uyma, ayırım yapmama, farklı sosyal, kültürel ve dini gruplara ait kişilerle etkileşimde bulunma, bu kişileri yargılamadan kabul etmedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009). 2018 yılında yenilenen Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın perspektifini oluşturan, öğrencilere kazandırılmak istenen kök değerlerden bazıları; adalet, dostluk, saygı, sevgi ve yardımseverliktir. Programa göre öğrencilere kazandırılması istenen yetkinliklerde, öğrencilerin gerektiğinde çatışmaları çözecek yetkinliklerle donatılması gerektiği vurgulanmıştır. Buradan hareketle her iki programda da barış kavramına, barışın kazandıracığı değerlere ve yetkinliklere yer verildiği görülmektedir.

Agarwal (2001), savaş ve barış tohumlarının insan zihninde yattığını ve genç zihinlerin olumlu şekilde eğitildiği takdirde barışın sağlanması yönünde önemli ilerleme kaydedilebileceğini belirtmiştir. Şiddetin önlenmesinde ve sosyal barışın sağlanmasında en önemli unsurlardan biri eğitimidir (Deveci, Yılmaz, & Karadağ, 2008). Türkiye'de bulunan ilköğretim düzeyindeki sığınmacı çocukların eğitime katılımı, barış ve barışla ilişkili değerleri edinmesi bakımından önem taşımaktadır.

Barış kültürünü oluşturmaya yönelik eğitim; insanları bir araya getirerek birbirleriyle tanışabilecekleri, birbirlerine güvenebilecekleri ve iş birliği yapabilecekleri bir ortam sağlar (Agarwal, 2011). Barış kültürü birlikte yaşamayı öğrenme açısından önem taşımaktadır (Tillman, 2001). Sığınmacı çocukların birlikte yaşadığı toplumun değerlerini öğrenmesi ve içselleştirmesi, toplumun yaşama biçimine uyumu toplumsallaşma anlamına gelmektedir (Elkin, 1995). En önemli sosyalleşme aracı olan okullar (Yıldırım D. , 2010), sığınmacı çocukların entegrasyonunda ve toplumsallaşmasında kilit nokta konumundadır. Bu bağlamda; ilköğretim düzeyindeki eğitim alamayan sığınmacı çocuklar, en önemli toplumsallaşma aracı olan okuldan uzak kaldıkları için; katıldıkları toplumdan arkadaş edinmemekte ve kendi etnik grupları arasında kalmaktadır (Topcuoğlu, 2012). Bunun sonucu olarak çocuklar toplumla kaynaşamamakta, entegrasyon gerçekleşmemektedir ve toplum içinde sosyo-kültürel kopukluklar meydana gelmektedir (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015).

Sığınmacı çocukların eğitimi; bireysel anlamda sığınmacı çocukların yaşamlarını devam ettirmelerine ek olarak toplumsal barış, refah ve uyumun sağlanmasına önemli katkıda bulunmaktadır (Sinclair, 2001) (Özer, Ateşok, & Komsuoğlu, 2016). Sığınmacı anne-babalar, eğitimi "geleceğin anahtarı" olarak görmektedir ve eğitimin ülkelerine barış ve istikrar getirmeye yardımcı olacağını düşünmektedirler (United Nations High Commissioner for Refugees, 2011). Okullaşmama ve kaliteli eğitimden mahrum kalma sığınmacı çocukların toplumun kenarlarına doğru itilmesine, gettolaşmasına, radikalleşmesine ve gelecek umutlarının yok olmasına neden olacaktır (Taştan & Çelik, 2017).

Sığınmacı çocukların eğitime erişimi, onların barış ve barışla ilişkili değerleri öğrenmesi haricinde; toplumsallaşma, sosyal uyum ve entegrasyon bakımından son derece önem taşımaktadır.

Sığınmacı çocukların eğitimi ile güven kavramı ilişkisi

Güven; toplumlara ayakta tutan, toplumsal düzenin, ekonomik ve demokratik gelişmenin temelini oluşturan bir kavramdır. Ancak karşılıklı güven ilişkisi bulunan toplumlarda değerler üretilebilir ve toplumun sürekliliği sağlanabilir (Müftüoğlu, 2005) (Gökalp, 2003). Toplumdaki bireylerin güvenli

ve huzurlu bir çevrede yaşamını devam ettirme arzusu, en temel ve doğal haklarından birisidir (Kula & Çakar, 2015).

Maslow temel ihtiyaçlar hiyerarşisine göre insanın beş temel gereksinimi vardır. Bu gereksinimler aşağıdan yukarıya; yeme içme gibi fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyacı, ait olma ve sevgi ihtiyacı, saygı ve değer ihtiyacı ve kendini gerçekleştirir. Bu kurama göre alt düzeydeki ihtiyaç karşılanmadan üst düzeydeki ihtiyaçlar karşılanamaz. Yani temelde nefes alma, beslenme gibi ihtiyaçlardan sonra güven ihtiyacı gelmektedir. Güven ihtiyacı tamamlanmadan bireyin sosyal ihtiyaçları olan ait olma ve sevgi, saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarına ulaşması mümkün değildir (Maslow, 1954).

Güvenlik kaygısı yaşayan bireylerin en önemli gündemi kaygının ortadan kalkması ve normal bir yaşam sürebilmesidir. Çünkü güven problemi yaşayan bireyler sosyal yaşamdan kopabilmekte, kendini gerçekleştirme noktasında eksik kalabilmekte bunun neticesinde doyumsuz ve mutsuz bir insana dönüşebilmektedir (Kula & Çakar, 2015). Bu bağlamda ülkemize güven arayışıyla gelen sığınmacıların bu ihtiyacının karşılanması önem taşımaktadır.

Güven toplumsal bir ihtiyaçtır ve sosyolojik bağlamda güven, toplumların temel bileşeni hatta toplum içindeki bireyleri bir arada tutan harç olarak görülmektedir (Korkmaz, 2013). Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nde entegrasyon bütünleşme ve uyum olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2018). Entegrasyon farklı ve çeşitli kültürel değerlerin bir arada uyum ve güven içinde var olabilmesidir. Buna bağlı olarak bir göçmen kendi kültürünün saygı gördüğünü ve güvende olduğunu ne kadar hissederse geldiği ülke kültürüne de o kadar açılacaktır (Maalouf, 2000). Yani entegrasyon sığınmacıların geldikleri kültüre uyum sağlamalarının yanı sıra kendi etnik kültürlerini devam ettirmelerini de sağlar (Şahin, 2010).

Sığınmacıların bireysel anlamda kendini güvende hissetmesi toplumun bakış açısına da bağlıdır. Farklı kimliklere saygılı yaklaşımın olduğu toplumlarda güven sorunu olmamaktadır (Korkmaz, 2013). Fakat dünyada insan haklarının en üst düzeyde yaşatıldığı düşünülen hak rejimlerinde bile sığınmacılar yarı-suçlu muamelesi görmektedir. Bu süreçte sığınmacı çocuklar da eğitimden mahrum

bırakılmaktadır. Sığınmacılara yönelik bakış açısı ve haklara erişememe sığınmacılarda güvensizlik hissi oluşturmaktadır.

Sığınmacı çocukların korunması, güvenliği ve kalıcı çözüm olanakları için eğitim sağlanmalıdır. Eğitimin koruyucu rollerinden biri sığınmacı çocuklar için güvenli alanlar sağlamasıdır (United Nations High Commissioner for Refugees, 2011). Yapılan çalışmalara göre devlet okulları, sığınmacı ebeveynler tarafından güvenli alanlar olarak görülmektedir (Coşkun & et.al., 2017).

Sığınmacılara verilecek destek ve eğitim bölgede güven ve kalıcı barışın sağlanması için bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Sığınmacı çocuklar için eğitim etkili bir koruma yöntemidir. Eğitimden mahrum kalan çocuklar toplum ve insanlık için büyük tehdit oluşturabilir (Seydi, 2014). Bu bağlamda eğitim arayışındaki sığınmacı çocukların arayışının olumlu sonuç vermesi yalnızca Türkiye'nin değil, çok daha geniş bir coğrafyanın ortak hassasiyeti olmalıdır (Özer, Ateşok, & Komsuoğlu, 2016). Bu noktada Türkiye'ye düşen; sığınmacı çocukların eğitiminin kısa ve uzun vadeli çözümlere destek olan ve daha sağlıklı gelişim sürecini destekleyecek uzun vadeli kamu politikaları ile yönetilmesi için çalışmalar yürütülmesidir.

Sığınmacı çocukların eğitimi ile vatan kavramı ilişkisi

Vatan bir halkın üzerinde yaşadığı ve kültürünü oluşturduğu (Türk Dil Kurumu, 2017) ve bireylerin kendini güvende hissettiği toprak parçasıdır (Aydıngün & Yıldırım, 2010). Ayrıca vatan gerektiğinde canın ve malın feda edildiği faziletli toprak parçası olup; atalarımızdan bize, bizden de yeni nesillere devredilecek miras olarak görülmektedir (Çiftçi & Dikmenli, 2016).

Eğitim sisteminin ve okulların temel amacı vatandaşlık eğitimi gerçekleştirmektir (Özden, 2011). Türk milli eğitimi; vatanını milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, topluma karşı sorumluluk duyan bireyler yetiştirmeyi hedefler (1739 Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). 2009 yılı Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın vizyonunda; kendini, milletini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren bireyler yetiştirmek hedeflenmiştir. Programın kazandırmak istediği kişisel niteliklerde; vatanseverlik, yaşadığı yerleşim birimini ve vatanını sevme, ülkesini sevme bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009). 2018 yılında yenilenen Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın perspektifini

oluşturan öğrencilere kazandırılmak istenen kök değerlerden biri de vatanseverliktir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı çerçevesinde öğrenciler: Aile ve toplumun temel değerlerine sahip olur; ülkesini sever, tarihi ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olur (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018).

Aidiyet algısı yüksek bireyler vatanına ve toplumuna karşı sorumluluklarını kabul eder ve diğer toplum üyelerine yardımcı olmaya çalışır. Aidiyet algısı bireyin kendini toplumun parçası olarak hissetmesidir. Toplumsal kabul sığınmacı çocuklar için aidiyet duygusunu arttıracaktır. Böylece sığınmacı çocuk yaşadığı ülkeyi sevecek ve topluma karşı sorumluluk duyacaktır.

Etrafındaki kişilerle konuşabilen, iletişim kurabilen, bir gruba aidiyet hisseden sığınmacı çocukların yaşantılarıyla daha iyi başa çıktıkları görülmüştür. Aidiyet hissi ve umut arasında doğrudan bağlantı olduğu ve bu bağlantının sığınmacı çocukları sorunlarıyla baş etmede güçlendirdiği gözlemlenmiştir (Topcuoğlu, 2012).

Sığınmacı çocuklara yönelik hoşgörülü ve kucaklayıcı bir okul ortamı sosyal uyum açısından pozitif bir rol oynayacaktır. Bu husus sığınmacı çocukların vatandaşlık ve aidiyet hislerinin oluşmasında önem taşımaktadır (Taylor & Sidhu, 2012). Eğitimin çocukların hayatlarını ve aidiyetlerini yeniden tespit etme noktasında önemli olduğu bu nedenle her sığınmacı çocuğun eğitime erişiminin sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca okul aidiyeti, önceden sıkıntı yaşamış olsa bile sığınmacı çocuklarda depresyonun azalmasına ve özgüvenin yükselmesine katkıda bulunabilmektedir (Kia-Keating & Ellis, 2007).

Problem Durumu

Geçmişten günümüze Türkiye, göçmenler için transit bir ülke olup aynı zamanda farklı göçmen kitleleri için hedef ülke konumundadır. UNHCR tarafından kaydedilen ve 9 Ocak 2020'de güncellenen bilgilere göre Türkiye'deki yalnızca Suriye uyruklu göçmen sayısı 3,576,659'dur (United Nations Refugee Agency, 2017). Verilere bakıldığında Türkiye'nin büyük göçmen gruplarına ev sahipliği yaptığına ulaşılmaktadır. Sığınmacıları ve mültecileri, ülkesinde çeşitli baskılar, zulümler ya da başka nedenlerden dolayı yerinden edilmiş kişileri içine alan göçmen gruplarının içinde çocuklarda bulunmaktadır. Yalnızca Suriye'den

Türkiye'ye gelen göçmen sayısının %44,7'sini çocuklar oluşturmaktadır (United Nations Refugee Agency, 2017).

Göçmen gruplarındaki çocuklar, göç süresince çok zor deneyimler yaşamaktadır. Özellikle çatışmaların yaşandığı bölgelerden gelen çocuklar savaştan etkilenen bireyler olmakla beraber savaşın doğrudan hedefi olmuşlardır. İstismara maruz kalma, çocuk asker olmaya zorlanma, kölelik ya da organ ticareti gibi hak ihlallerine maruz kalmış çocuk sayısı oldukça fazladır (Yılmaz, 2014). Ailesinde kayıplar yaşayan, çatışmaya maruz kalan, fiziksel ya da silahlı darbeye maruz kalan çocukların bazılarında travma sonrası stres bozukluğuna rastlanmaktadır (Özer & Şirin, 2013). Göç sonrasında çocuklar; dil sorunu, yeni topluma uyum sağlamada zorlanma, okulda ya da sosyal ortamlarda dışlanma ve uygun olmayan yaşam koşulları gibi nedenlerden dolayı sıkıntı çekmektedir (Demirbaş & Bekaroğlu, 2013).

Türkiye'ye göç eden grupların içinde yer alan ve mülteci statüsüne kabul edilmek üzere bekleyen çocuklar sığınmacı çocuklar olarak adlandırılmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2013). Giderek artan göç sayısı ile Türkiye, sığınmacı çocukların eğitimi sorunsalıyla karşı karşıya kalmıştır. Çocukların nitelikli bir eğitimden yoksun kalması hem bir neslin yok oluşuna hem de toplumdan bağımsız ve toplumla kaynaşamamış bir grubun oluşmasına neden olacaktır. Sığınmacı çocukların nitelikli eğitime erişimi çocukların kendi başarısı ve huzuru için ayrıca dönmeyi düşündükleri ülkenin ya da katıldıkları toplumun istikrarına ve geleceğine etkisi bakımından önem taşımaktadır (Özer, Ateşok, & Komsuoğlu, 2016).

Sığınmacı çocuklara eğitim sağlanması; topluma uyumu, kendini toplumun bir parçası olarak kabul edebilmesi, aidiyet duygusunun gelişmesi ve gelecekte üretici bir birey olarak toplumda var olabilmesi açısından gerekli görülmektedir. Eğitimsiz kalan ve topluma uyumu sağlanamayan, güven ve aidiyet duygusu oluşmayan sığınmacı çocukların yakın gelecekte tehdit oluşturabileceği düşünülmektedir.

Yakın tarihte ülkesindeki çatışma ve kargaşa ortamından kaçarak Türkiye'ye sığınan göçmen toplulukları arasında Irak Türkmenleri de bulunmaktadır. Literatürde sığınmacı ve mülteci çocuklara yönelik yapılan çeşitli

çalışmalar bulunsa da sığınmacı çocukların algılarını incelemeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada sığınmacı çocukların yaşadığı deneyimlerden yola çıkarak önemli görülen barış, güven ve vatan kavramlarına yönelik algıları incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de bulunan ilkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocukların barış, güven ve vatan kavramlarına ilişkin algılarını ortaya çıkarmaktır.

Son yıllarda Orta Doğu’daki savaş, terör, çatışma ve şiddet ortamından kaçarak Türkiye’ye gelen sığınmacı sayısındaki artış gözlemlenmektedir. Sığınmacıların sığınma süresinin belirsiz olması, bu gruptaki çocuklara yönelik eğitim ihtiyacını da ortaya çıkarmaktadır. Sığınmacı-mülteci çocukların eğitimi sorununa yönelik ilgili literatürde çeşitli çalışmalar bulunsa da sığınmacı çocukları tanımaya, duyuşsal özelliklerini keşfetmeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın; sığınmacı çocukların barış, güven ve vatan kavramlarına ilişkin algılarının incelenmesi ve bu kavramlar üzerinden sığınmacı çocukları tanıma ve çocukların deneyimlerine ulaşma açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Sığınmacı çocukların deneyimleri, fikirleri ve algıları hakkında bilgi sahibi olmak alınacak önlemler, yapılacak müdahaleler ve eğitim hizmetleri bakımından önem taşımaktadır.

Sığınmacı çocukların, normal çocuklardan farklı deneyimler yaşadığı bilinmektedir. Bu nedenle sığınmacı çocukların mevcut öğretim programlarıyla eğitim dışında özel öğretim programlarına ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Bu öğretim programlarının tasarlanması sürecinde sığınmacı çocukların deneyimlerine ve algılarına ilişkin bilgi sahibi olmanın, programların geliştirilmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Bu çalışma, sığınmacı çocukların algılarını ortaya çıkarmaya yönelik çalışma bulunmadığı için alanyazında özgün bir araştırma olması bakımından önem taşımaktadır.

Problem Cümlesi

Türkmen sığınmacı çocukların barış, güven ve vatan kavramlarına ilişkin algıları nasıldır?

Alt Problemler

- 1.Çocuklar barış algılarını resimlerine nasıl yansıtmışlardır?
- 2.Çocuklar güven algılarını resimlerine nasıl yansıtmışlardır?
- 3.Çocuklar vatan algılarını resimlerine nasıl yansıtmışlardır?
- 4.Çocuklar barış algılarını yarı-yapılandırılmış görüşmelerde nasıl yansıtmışlardır?
- 5.Çocuklar güven algılarını yarı-yapılandırılmış görüşmelerde nasıl yansıtmışlardır?
- 6.Çocuklar vatan algılarını yarı-yapılandırılmış görüşmelerde nasıl yansıtmışlardır?

Sayıtlar

Bu araştırma;

1. Konuyla ilgili yapılan literatür taramasıyla,
2. Çalışma grubunda bulunan yirmi bir Türkmen sığınmacı çocukla,
3. Veri toplama araçlarından resim yöntemi ve yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemiyle elde edilen verilerle sınırlıdır.

Sınırlılıklar

Araştırmada çocukların barış, güven ve vatan kavramlarıyla ilgili algılarını resimlerine yansıttıkları ve görüşmeler sırasında dürüst ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan çocukların velilerinin demografik bilgileri paylaşırken dürüst oldukları varsayılmıştır.

İkinci Bölüm

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma; araştırılan konuyu ilgili bireylerin bakış açısından görülmesine, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına olanak sağlayan nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Nitel araştırmalar psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili nicel araştırma yöntemlerine göre daha derinlemesine bilgi sağlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016). Nitel araştırma desenlerinden biri de olgubilimdir (Sanders, 1982) (Merriam, 2013).

Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada deneyimler, algular ve kavramlar gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Olgubilim (fenomenoloji), olguları araştırabilmek için uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım & Şimşek, 2016). Çünkü olgubilim insan hayatının deneyimlerini tanımlamayı, anlamayı ve yorumlamayı amaçlar (Bloor & Wood, 2006). Olgubilim deseni eğitim araştırmalarında da yaygın olarak kullanılmaktadır (Tesch, 2013).

Fenomenoloji (olgubilim) deneyimler üzerine yapılacak araştırmalar için uygun bir yöntemdir (Ponty, 1994) (Cilesiz, 2011) (Merriam, 2013), çünkü fenomenoloji araştırmalarının amacı bireyin deneyimine olabildiğince yakın olmak yani onun gözleriyle dünyaya bakmaktır (Willig, 2013). Bu nedenle fenomenoloji bireyin deneyimlerini, algularını ve bakış açısını ortaya çıkarmakta oldukça etkilidir (Lester, 1999).

Bu araştırmada olgu olarak barış, güven ve vatan kavramları seçilmiş; Türkmen sığınmacı çocukların bu kavramları nasıl anlamlandırdıkları ve sığınma deneyimlerinin bu olguları nasıl şekillendirdiği belirlenmeye çalışılmıştır. Desenin dayandığı temel varsayımlar bu anlamın keşfedilmesine olanak sağlamaktadır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada katılımcıların seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme araştırmanın amacına yönelik bilgi bakımından zengin bir grup insanın seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır (Creswell, 2016) (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016). Olgu ve olayların anlaşılmasında, keşfedilmesinde ve açıklanmasında yardımcı olur (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Amaçlı örnekleme ile yapılacak araştırmalarda çalışma grubu belirlenirken hangi seçim ölçütlerinin kullanılacağı önem taşımaktadır. Çünkü örnekleme için seçilen ölçüt doğrudan çalışmanın amacını yansıtır (Merriam, 2013).

Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşıyan ve bu olguyu yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu nedenle olgubilim araştırmalarında amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme türünün kullanımı uygundur (Aydın, 2015).

Ölçüt örnekleme önceden belirlenmiş belli niteliklere ve ölçütlere sahip bireyler ya da gruplarla çalışmaya imkan tanır. Burada sözü edilen ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada çalışma grubu oluşturulurken belirlenen ölçütler; bireylerin ilköğretim çağı yaş aralığında olmaları (6-13 yaş)ve Irak'tan ülkemize iç çatışma, savaş ve karışıklık nedenleriyle gelmiş Türkmenler olmalarıdır.

Olgubilim çalışmalarında derinlemesine veri toplandığı için çalışmaya dahil edilebilecek bireyler sınırlıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Çalışma grubu Ankara ilinin Mamak ilçesinde ikamet eden ilköğretim çağındaki Türkmen sığınmacı ve mülteci çocuklardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Hiçbir çocuk katılım için zorlanmamıştır. Araştırmaya toplamda 21 çocuk katılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların kişisel özellikleri aşağıdaki tabloda görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1

Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Cinsiyet	N
Kız	12
Erkek	9
Yaş	N
7 yaş	1
8 yaş	3
9 yaş	4
10 yaş	3
11 yaş	4
12 yaş	3
13 yaş	3
Türkiye'ye giriş yılı	N
2014 yılı	3
2015 yılı	12
2016 yılı	4
2017 yılı	2
Toplam	21

Katılımcılara ulaşma süreci araştırmacı tarafından sağlanmıştır. Araştırmacı katılımcılara, mülteci ve sığınmacılara hizmet veren bir projede çalışırken ulaşmıştır. Araştırmacı katılımcıların çoğunu tanımaktadır. Nitel araştırmalarda alanda geçirilen sürenin fazla olması ve araştırmacının katılımcılara yakınlığı çalışmanın değerini ve doğruluğunu arttırmaktadır (Creswell, 2016). Araştırmacı ile katılımcının yakın olması bazı araştırmacılar tarafından dezavantaj olarak görülse de, çocukların görüşme esnasında araştırmacıyı tanıdıkları için kendini rahat ifade etmesi ve dürüst olması çalışma süresince kolaylık sağlamıştır.

Çocukların çoğunluğu Türkçe konuşabilmekte ve anlayabilmektedir. Türkçe bilmeyen çocuklarla Türkmençe ve Arapça bilen çevirmenler aracılığıyla iletişim kurulmuştur.

Araştırmada olguya yönelik deneyimi olan bireyler çalışmaya dahil edildiği için katılımcıların yazılı izinlerinin alınması önem taşımaktadır (Creswell, 2016). Bu aşamada Creswell'in örneğini verdiği "İnsan Araştırmaları İzin Formu Örneği" araştırmaya uyarlanmıştır. Oluşturulan izin formu katılımcıların 18 yaşından küçük olması nedeniyle her katılımcının velisiyle paylaşılmış, gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve form katılımcıların velileri tarafından imzalanmıştır.

Ayrıca katılımcılara dair bazı bilgilerin alınması adına bir ‘‘Demografik Bilgi Formu’’ oluşturulmuş ve bu formda velilerle birlikte doldurulmuştur.

Çalışma grubuna dahil edilen çocuklar Irak’ın Türkmen bölgelerindeki baskı, zulüm, savaş ve terör durumundan kaçarak ülkemize sığınmak zorunda kalmışlardır. Yani çalışma grubunun tamamı Irak’ın Türkmen bölgesinden kaçarak ülkemize sığınmış ilköğretim çağındaki sığınmacı çocuklardan oluşmaktadır.

Araştırmanın başlığında ‘‘sığınmacı’’ ibaresinin kullanılmasının nedeni, araştırmaya katılan çocukların çoğunluğunun veri toplama esnasında henüz mülteci statüsüne geçmemiş olması veya veri toplama aşamasında kimliklerini yeni almış olduklarından dolayı henüz eğitim, sağlık gibi hizmetlerden yararlanmamış olmalarıdır. Çünkü mülteci ile sığınmacı terimlerinin arasındaki fark mülteci statüsünün devlet tarafından tanınması ve sığınmacıların artık bir statü sahibi olarak hizmetlerden yararlanabilir hale gelmesidir. Hizmetlerden henüz yararlanamayan çocuklar bu çalışma bağlamında sığınmacılar kapsamına dahil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri çocuk resimleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler olmak üzere iki farklı yolla toplanmıştır. Nitel araştırmalarda birden fazla veri toplama yöntemi kullanılması araştırmanın inandırıcılığını artırması bakımından önemlidir (Shenton, 2004).Veri toplama araçlarının kapsamı ve uygulanma süreci aşağıda açıklanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çocuk resimleri

Çocukların düşünme biçimi yetişkinlerden farklıdır. Bu nedenle çocukların kendini ifade etme araçları da farklıdır (Lowenfeld & Brittain, 1947). Resim çocuğun karmaşık dünyasını açıklama (Yavuzer, 2005) ve ifade etme biçimidir (Leonard, 2006). Resim çocuk için oyunsal bir etkinliktir ve çocuğun haberi olmadan kendini ifade etmesini sağlar. Bu nedenle resim çocuğun dış dünyayı algılayışının bir yansıması olarak görülmektedir (Yavuzer, 2005).Çocukların algılarına ve fikirlerine ulaşma bakımından çocuk resimleri zengin bir veri

kaynağıdır (Reiss & Tunnicliffe, 2002) (Rollins, 2005) (Pridmore & Bendelow, 1995) (Farokhi & Hashemi, 2011). Buna dayanarak çocuk resimleri, çocukların fikirlerini keşfetmede bir yöntem olarak kullanılabilir (Hague, 2001) (Rollins, 2005)(Hayes, Symington, & Martin, 1994). Resimler söz varlığı sınırlı olan çocuklar için bir çıkış noktası olarak görülmektedir (Edwards, 2016). Bu yönüyle resimler çocuk ile araştırmacı arasındaki iletişimi kolaylaştırmak için de kullanılabilir (Horstman, Aldiss, Richardson, & Gibson, 2008). Buradan hareketle bu çalışmada başlıca veri toplama aracı olarak resim yöntemi ya da yazma-çizme tekniği kullanılmıştır.

Çocuklardan barış, güven ve vatan kavramlarıyla ilgili duygu ve düşüncelerini yansıtan birer resim çizmeleri istenmiştir. Her kavram için ayrı bir resim çizdirilmiştir. Çalışma grubunun dağarcığıyla konuşma, geçerli bir veri elde etmek açısından önem taşımaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016). Bu nedenle; çocukların kavramları anlamada güçlük çekmemeleri için Türkmen bir öğretmenden yardım alınmış, kavramlar çocuklara Türkmençe söylenmiştir. Türkçe ve Türkmençe bilmeyen çocuklar için Arapça çevirmenden yardım alınmıştır. Çocuklar resmi çizerken süre anlamında serbest bırakılmış, çizmeleri için zorlama yapılmamıştır. Resim çizmek istemeyen çocuklar çalışmaya dahil edilmemiştir. Çocukların her bir resmi tamamlaması ortalama 30 dakika sürmüştür. Bazı öğrenciler resmini bu süreden erken tamamlamıştır. Her çocuğa araştırmacı tarafından A4 kağıdı dağıtılmıştır. Çocuklar boya türü seçiminde özgür bırakılmıştır. Kullanılan boya türleri pastel boya ve kuru boyadır. Çocuklar resimlerinin arkasına isimlerini yazmışlardır. Resimlerini yapılışı sırasında araştırmacı çocukların yanında bulunmuştur.

Görüşmelerde öncelikle çocukların çizdikleri resimleri genel olarak anlatılması istenmiştir. Daha sonra araştırmacı resimlerle ilgili ek sorular yönelmiştir.

Yarı-yapılandırılmış görüşmeler

Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir (Sanders, 1982) (Yıldırım & Şimşek, 2016). Görüşme en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim şeklidir (Karasar, 2010) (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016). Görüşme; deneyimler, tutumlar, düşünceler,

yorumlar ve zihinsel algılar gibi gözlenemeyen durumları öğrenmek için kullanılır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Merriam (2013) geçmişte yaşanmış ve tekrar etmeyecek olayları öğrenmek istediğimizde görüşme yoluna başvurulabileceğini söylemiştir. Buradan hareketle görüşmenin araştırmanın amacı bakımından uygun bir teknik olduğu düşünülmüştür.

Görüşme türleri hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Patton üç tür görüşmeden bahsetmiştir: sohbet tarzı, görüşme formu yaklaşımı ve standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tarzı (Yıldırım & Şimşek, 2016). Görüşme türleri hakkında bir farklı bakış açısı da yapılandırılışlarına göre görüşmelerdir. Bu tür görüşmeler yapılandırılmış, yarı-yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler olmak üzere üçe ayrılır (Karasar, 2010) (Punch, 2005) (Merriam, 2013). Yapılandırılmış görüşmelerde katılımcıya yönlendirilecek sorular önceden sırasıyla belirlenir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016) (Merriam, 2013). Bu tip görüşmelerden istenen anlamı çıkarma ve içtenliği sağlamak zordur. Yapılandırılmamış görüşme ise katılımcıyı sınırlamadan karar vermede serbestlik sağlar (Karasar, 2010). Bu görüşme türünde açık uçlu sorular sorulur, görüşme esnek ve açıklayıcıdır. Sohbet havasında gerçekleştirilir (Merriam, 2013). Yarı-yapılandırılmış görüşme, hem sabit seçenekli cevaplama hem de ilgili alanda derinlemesine bilgi sahibi olabilmeyi birleştirir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016). Bu teknikte sorular önceden hazırlanır fakat görüşme sürecinde kişilerin cevaplamalarını detaylandırmak amaçlı yan ya da alt sorular görüşmeye eklenebilir (Türnüklü, 2000). Yarı-yapılandırılmış görüşme katılımcılara yaşamları ya da deneyimleri hakkında konuşma fırsatı sağlar. Çünkü araştırmacı tarafından sorulan sorular katılımcıyı konuşmaya teşvik edicidir (Willig, 2013).

Bu çalışmanın amacına yönelik olarak görüşme türlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme türüne başvurulmuştur. Görüşmelerde öncelikle çocukların çizdikleri resimleri genel olarak anlatılması istenmiştir. Daha sonra araştırmacı resimlerle ilgili ek sorular yönelmiştir. Resimlerle ilgili konuştuktan sonra yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Görüşme boyunca çocuğun barış, güven ve vatan kavramlarına ilişkin algılarını ortaya çıkarmaya yönelik açık uçlu dokuz sorunun kullanıldığı bir tarz benimsenmiştir. Soruların hazırlanma sürecinde öncelikle bir uzmana danışılmıştır. Daha sonra alanda uzman psikolog

ve uzmana danışılmış, sorular çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olacak şekilde yeniden şekillendirilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme sürecinde temel olan sorular barış, güven ve vatan olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Barış kategorisinde sorulan sorular: 1) Barış nedir? 2) Daha önce bir arkadaşınla küstün mü?, 3) Sence barış gerekli midir, neden?, 4) Barış olmazsa neler olur? . Güven kategorisinde sorulan sorular: 1) Güven nedir? , 2) Nasıl güvende olursun? , 3) Kendini nerede ve kimlerle güvende hissediyorsun? . Vatan kategorisinde sorulan sorular: 1) Vatan nedir? , 2) Vatan önemli midir, neden? , 3) Bir insan neden bir yere vatanım der? . Bu sorular üzerine kurulan yarı-yapılandırılmış görüşme süreci araştırmacı tarafından her bir katılımcı ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşme sürecinde açık uçlu sorulara ek olarak alternatif sorulara ve sondalara başvurulmuştur. Alternatif sorular aynı sorunun farklı şekilde ifade edilmesidir. Sondalar ise bireyin soruyu daha iyi anlayıp daha ayrıntılı cevaplar vermesine (Yıldırım & Şimşek, 2016), böylece araştırmacının deneyimleri ve algıları daha iyi keşfedebilmesine yardımcı olur. Bütün görüşme süreci ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtları gerçek zamanlı gözlem ve not almaya göre daha güvenilirdir çünkü verileri tekrar tekrar incelemeye imkan tanır (Bloor & Wood, 2006).

Katılımcıların kendilerine öğretmenlik yapan araştırmacıyla fikirlerini paylaşması ve bu paylaşımların ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınması etik ve ahlaki bakımdan zor olduğu göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenle araştırma öncesi karşılıklı tanışma rahatlatma aracı olarak kullanılmıştır. Görüşmeye başlarken her çocuğa görüşmede sorulacak soruların imtihan amaçlı sorulmadığı, vereceği cevapların doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmeyeceği, sadece katılımcının fikirlerinin merak edildiği, kendi fikrini söyleme konusunda rahat olması konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Bu ön konuşmanın çocukları rahatlattığı gözlemlenmiştir. Görüşme süreci genel itibariyle sohbet havasında geçirilmiş, bu da çocukların kimi zaman özel olarak nitelendirilen deneyimlerini ve fikirlerini paylaşmasına imkan tanımıştır. Görüşme süresince katılımcılara isimleriyle hitap edilmiş, raporlaştırma aşamasında kod isimler verilmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda veri analizi çeşitlilik ve esneklik anlamına gelmektedir. Her nitel araştırma farklı özellikler taşıır ve veri analizi sürecinde araştırmaya uygun yeni yaklaşımları gerektirebilir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Nitel veri analizinin amacı; betimleme, anlama, yorumlama ve açıklamadır (Kuş, 2006).

Nitel araştırmalarda veri analizi; verilerin hazırlanması ve organizasyonu, verileri kodlama ve kodların bir araya getirilmesiyle temalara indirgemeyi ve sunmayı içermektedir. Bunlar araştırmacılara göre değişiklik gösterse de nitel veri analizinin temel unsurlarıdır (Creswell, 2016).

Nitel veri analizinde her araştırmacıya göre önemli olan üç temel unsur bulunur; betimleme, analiz ve yorumlama. Betimleme, toplanan verilerin araştırma problemine ilişkin neyi ortaya koyduğunu gösterir. Analiz, veri setinde doğrudan görülemeyen kavramsal kodlama ve sınıflama yoluyla temaların ortaya konması ve temalar arası ilişkilerin ortaya çıkarılması sürecidir. Yorumlama aşamasında araştırmacı ortaya çıkan sonuçları nasıl gördüğünü ortaya koyar ve okuyuculara araştırma sorusunun yanıtına ilişkin bir bakış açısı ortaya koymaya çalışır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Nitel veri analizi yaklaşımları çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan bazıları; içerik analizi, betimsel analiz, söylem analizi, çözümleyici tümevarım, temellendirilmiş kuram çözümlemesi, anlatı çözümlemesi, göstergebilimsel çözümlemedir (Tesch, 2013) (Yıldırım & Şimşek, 2016) (Punch, 2005). Bu araştırmanın verilerinin analiz edilmesinde betimsel analiz ve içerik analizi olmak üzere iki yöntem kullanılmıştır.

Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizin temel amacı ulaşılan bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya sunulmasıdır. Bu amaçla toplanan veriler öncelikle betimlenir. Daha sonra bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri incelenir ve sonuçlara ulaşıılır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada kullanılan diğer yöntem içerik analizidir.

İçerik analizi belirli bir fenomeni tanımlamak ve ölçmek için sözlü, görsel ya da yazılı verilerden çıkarımlar yapan sistematik bir yöntemdir (Cole, 1988)

(Downe-Wamboldt, 1992) (Marvasti, 2004). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu bağlamda araştırmacının temel amacı; benzer verileri kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı Şekilde yorumlayarak sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016). İçerik analizi zaman alıcı bir teknik olabilir ancak araştırmacıların geniş çaplı analizine olanak tanıyan bir analiz tekniğidir (Cavanagh, 1997).

İçerik analizi yalnızca metinler üzerinde kullanılan bir teknik değildir. Öğrenci resimleri gibi görsellerin, çekimlerin, görüşmelerin, konuşmaların incelenmesinde de kullanılır (Büyüköztürk, akmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016).

Bu araştırmanın verileri ocuk resimleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. ocuk resimlerini yetişkin bakış açısıyla analiz etmek sorun olarak görülmektedir. Bu sorunu ortadan kaldırmak için resmi yapan çocukla resmine ilişkin konuşma yapılmalıdır (Leonard, 2006). Ayrıca resimlerin tam olarak anlaşılması için başka yollardan alınan bilgilerle ilişkilendirme yapılması önerilmektedir (Halmatov, 2017). Bu nedenle, bu araştırmada çocukların yaptıkları resimler üzerine konuşmaları sağlanmış ve resimlerin analizi sürecinde çocuklarla resimlerine ilişkin yapılan görüşmeler temel alınmıştır.

Elde edilen nitel verilerin analizinde ilk olarak resimlerin ve resimlere ilişkin görüşmelerin betimsel analizi ve içerik analizi yapılmış daha sonra yarı-yapılandırılmış görüşmelerin içerik analizi yapılmıştır.

Resimlerin analizi

Veri analizinin ilk aşamasında, ocuk resimlerinin betimsel analizi yapılmıştır. Daha sonra resimlerin içerik analizi yapılmıştır. Resimlerin analizi yapılırken çocukların resimlerine ilişkin yapılan görüşmeler temel alınmıştır. Resim analizinin her iki aşamasında da araştırmacı, resim analizi konusunda bir uzman ile beraber çalışmıştır. Betimsel analiz için Yıldırım ve Şimşek (2016) dört aşamadan bahsetmiştir:

1. Betimsel analiz için bir ereve oluşturma: Araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşmelerde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri

analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir.

2. *Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi:* Bu aşamada daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunur ve düzenlenir. Bu aşamada veriler tanımlama amacıyla seçilir, anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilir. Oluşturulan bu çerçeveye göre bazı veriler dışarıda kalabilir veya önemli olmayabilir.

3. *Bulguların tanımlanması:* Düzenlenen veriler tanımlanır ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir.

4. *Bulguların yorumlanması:* Tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve yorumlanması bu aşamada yapılır.

Araştırmanın resimlerin betimsel analizi bölümünde bu dört aşama izlenmiştir. İlk aşamada betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulmuştur. Çalışmanın verileri barış, güven ve vatan olmak üzere üç boyutta toplanmıştır. Bu bakımdan betimsel analizin çerçevesini barış, güven ve vatan boyutları oluşturmaktadır. Bu boyutlara göre veriler düzenlenmiştir. İkinci aşamada veriler barış, güven ve vatan boyutlarına göre ayrılmış ve okunmuştur. Tüm resimler boyutu çerçevesinde öncelikle; renk seçimi, çizgiler, öne çıkan semboller, resmin kağıt üzerindeki yerleşimi gibi çocuk resimleri analizinde temel ilkeler bakımından incelemeye tabi tutulmuştur. Bu incelemeden sonra resme ilişkin görüşme okunarak resmin temasına, çocuğun resminde verdiği mesaja ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede veriler anlamlı şekilde bir araya getirilmiştir. Üçüncü aşamada veriler bir araya getirilerek düzenlenmiş ve belirli temalar altında tanımlanmıştır. Dördüncü aşamada belirli temalar altında tanımlanan verilerin açıklanması, ortak noktaların belirlenmesi, anlamlandırılması yapılmıştır. Toplanan veriler doğrultusunda neden-sonuç ilişkilerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

Resim analizinin ikinci aşamasında çocuk resimlerinin ve resimlere ilişkin görüşmelerin içerik analizi, araştırmacı ve uzman tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Araştırmacı ve uzman birbirinden bağımsız çalışarak, öncelikle resimleri genel olarak incelemiş ve resimler hakkındaki ifadeleri okumuştur. Daha sonra veriler barış, güven ve vatan kavramlarına göre ayrılarak kavramlar bağlamında tekrar

okunmuştur. Resimler kavramlarına göre incelenirken, o kavram bağlamında en çok kullanılan sembollerin listesi çıkartılmıştır. Örnek olarak barış kavramında çizilmiş olan resimler incelenirken, ön plana çıkan semboller not edilmiştir. Barış kavramındaki resimlerde çocuklar tarafından en çok kullanılan sembollerin sırasıyla Türkiye bayrağı, Irak bayrağı, el ele tutuşan insanlar ve kalp figürü olduğuna ulaşılmıştır. Bu şekilde her kavram için sembol listesi oluşturulmuş ve o kavramda öne çıkan semboller ve bu sembollerin kaç çocuk tarafından kullanıldığı kaydedilmiştir. Daha sonra araştırmacı ve uzman resimlerden ve resimlere ilişkin görüşmelerden yola çıkarak resimlerin temasını bulmaya çalışmışlardır. Resimlerin teması belirlenirken görüşmelerdeki ifadeler temel alınmıştır. Ayrıca çocukların resimlerinde kullandığı semboller de resmin temasının belirlenmesinde yol gösterici olmuştur. Örnek olarak güven konulu resimlerde çoğu çocuk ev figürüne yer vermiştir. Ev çizen çocukların çoğunluğu resmini ifade ederken Irak'taki evinin ve yaşantısının tasvirini yapmıştır. Bu şekilde Irak'a duyulan özlem teması ortaya çıkmıştır. Bu aşamada literatürdeki çalışmalardan da faydalanılmıştır.

Resimlerin tamamı araştırmacı ve uzman tarafından ifade edilen şekilde analiz edildikten sonra araştırmacı ve uzman bir araya gelmiş ve yapmış oldukları analiz sonucunda belirledikleri sembolleri ve resimlerin temalarını birbirlerine sunmuşlardır. Öncelikle resimler için belirledikleri öne çıkan sembollerin indekslerine bakılmıştır. Daha sonra araştırmacı ve uzman resimlere dair belirledikleri tema isimlerini ve temaların resimlerle ve görüşmelerle uyumunu tartışmışlardır. Resimleri tanımlama ve anlamlandırma noktasında oluşturulan temaların yeterliği tartışılmıştır. Bu temaları belirlemede, hangi ifadelerin dikkate alındığı üzerinde durulmuştur. Tartışmalar sonucunda katılımcıların resimlerini ve ifadelerini açıklayabilecek temalara son biçimi verilmiştir. Oluşturulan temaların resim ve görüşmeleri yansıtmaya ve açıklama bakımından çalıştığı konusunda görüş birliğine varılmıştır.

Yarı-yapılandırılmış görüşmelerin analizi

Veri analizinin ikinci başlığı olan yarı-yapılandırılmış görüşmelerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen nitel verilerin analizi

verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması başlıklarında gerçekleştirilmiştir.

Verilerin kodlanması

İçerik analizinin ilk aşamasında yarı-yapılandırılmış görüşmeyle toplanmış veriler kodlanmıştır. Bu aşamada elde edilen bilgiler anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Kendi içinde anlamlı bütün oluşturan bu bölümlere tanımlayıcı isimler verilmiştir. Bu tanımlayıcı isimlere kod denilmektedir (Graneheim & Lundman, 2004). Literatürde çeşitli kodlama biçimlerinden söz edilmektedir.

Strauss ve Corbin (1990) daha önceden belirlenmiş kavramlara göre yapılan kodlama, verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama ve genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama olmak üzere üç tür kodlama biçimi ortaya koymuştur (Akt: Yıldırım & Şimşek, 2016).

1. Daha önceden belirlenmiş kavramlara göre yapılan kodlama:

Araştırmanın temelini oluşturan bir kuram ya da kavramsal çerçevenin bulunduğu durumlarda, veriler toplanmadan bir kod listesi oluşturulabilir. Bu kod listesi hem temalar hem de temalar altında bulunabilecek kavramlar düzeyinde hazırlanabilir.

2. Verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama:

Belirli kuramsal temeli olmayan konularda yapılan araştırmalarda kullanılan kodlama türüdür. Kodlar, toplanan verilerin araştırmacı tarafından tümevarımcı analize tabi tutulması ile üretilir.

3. Genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama:

Bu tip kodlama daha önceden belirlenmiş kavramlara göre yapılan kodlama ile verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama türlerinin birleşiminden oluşan kodlamadır. Verilerin analizinden önce kavramsal yapıya göre kodlar oluşturulur. Analiz sürecinde tümevarımcı bir yaklaşımla veriler incelenirken ortaya çıkan yeni kodlar eklenir ya da eski kodlar değiştirilir.

Bu araştırmada verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama biçimi tercih edilmiştir. Bu kapsamda veriler satır satır okunmuş ve araştırmanın amacı

çerçevesinde önemli olan boyutlar saptanmaya çalışılmıştır. Yani bu araştırmada kodlar doğrudan verilerden çıkarılmaya çalışılmıştır.

Temaların bulunması

Kodlama işleminden sonra ortaya çıkan kodlardan yola çıkarak verileri genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilen temalar bulunmuştur. Kodlar bir araya getirilip incelenmiş, kodlar arasındaki ortak yönler bulunarak toplanan veriler kodlar aracılığıyla kategorize edilmiştir.

Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması

İlk aşamada ayrıntılı kodlama ve ikinci adımda tematik kodlama sonucunda, araştırmacı topladığı verileri düzenleyebileceği bir sistem oluşturur. Üçüncü aşamada araştırmacı bu sisteme göre elde edilen verileri düzenler ve böylece belirli olgulara göre verileri tanımlamak ve yorumlamak mümkün olabilir. Aynı kod ya da tema altında veri setinin çeşitli bölümlerinde yer alan verileri tanımlamak ya da ortaya çıkan kavram ya da temaya göre bu bilgileri birbiriyle ilişkili bir biçimde sunmak gereklidir. Bu aşamada araştırmacı kendi görüş ve yorumuna yer vermez. Toplanan verileri işlenmiş biçimde okuyucuya sunar.

Bulguların yorumlanması

Ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve bazı sonuçların çıkarılması bu aşamada yapılır. Nitel araştırmalarda, verilerin açıklanmasında ve anlamlandırılmasında araştırmacının görüş ve yorumları önemli bir yer tutar. Bu nedenle bu aşamada araştırmacının topladığı verileri anlamlandırması, bulgular arası ilişkileri açıklaması, neden-sonuç ilişkileri kurması, bulgulardan birtakım sonuçlar çıkarması ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapması gerekmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmaların geleneksel araştırmalardan farklı varsayımlara dayanması nedeniyle nitel araştırmaların değerlendirilmesinde farklı ölçütlerin kullanılması gerektiği belirtilmiştir (Merriam, 2013). Bu araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için kullanılan yöntemler aşağıda açıklanmıştır.

İnanırlık veya İç Geçerlik

Araştırmanın bilimsel anlamda kabul edilebilmesi için araştırma sürecinin ve sonuçlarının gerçekliğe uygun, açık ve anlaşılır, tutarlı, anlamlı ve teyit edilebilir olması gerekmektedir. Bu nedenle araştırmacının veri toplama süreçlerinde ve verilerin analizi ve yorumlanması süreçlerinde nesnel yaklaşımla hareket ettiğini ve elde ettiği bulguların mevcut gerçeklikle uyumlu olduğunu, süreçlerin tutarlı olduğunu ve araştırmanın teyit edilebilir olduğunu kanıtlaması gerekmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada inanırlık kapsamında şunlar yapılmıştır:

- Araştırmacı, Kasım 2016-Eylül 2017 tarihleri arasında katılımcılarla etkileşim içerisinde olmuştur. Yani araştırmacı alanda uzun bir süre geçirmiştir.
- Araştırma verileri Mart 2017-Eylül 2017 tarihleri arasında toplanmıştır.
- Araştırmada veri kaynakları çeşitliliği ve veri analiz sürecine alanında uzman bir araştırmacının katılması ile çeşitleme stratejisi kullanılmıştır. Araştırma verileri; demografik bilgi formu, çocuk resimleri ve resimlere yönelik görüşmeler ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Ayrıca araştırmanın analizi sürecinde, çocuk resimleri analizi konusunda uzman bir psikolojik danışman ile birlikte çalışılmıştır.
- Araştırma hakkında bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzmanlaşmış araştırmacılardan yapılan araştırmayı zaman zaman çeşitli boyutlara göre incelenmeleri istenmiştir. Yapılan eleştiri ve öneriler neticesinde araştırmada gerekli düzeltmeler yapılmıştır.
- Araştırmanın veri kaynağını oluşturan çocuk resimlerinin, yetişkin bakış açısıyla yorumlanmasının önüne geçmek amacıyla resimlere yönelik görüşmeler yapılmıştır.

Aktarılabirlik veya Dış Geçerlik

Aktarılabirlik bir çalışmanın sonuçlarının farklı çalışmalara ne derece uygulanabileceğiyle ilgilidir (Merriam, 2013). Ancak nitel araştırmalar belirli ortam ve bireylere özgü olduğundan bulguların ve sonuçların diğer durum ve çalışmalara uygulanabilir olduğunu göstermek mümkün değildir (Shenton, 2004).

Nitel araştırmalarda aktarılabirlik; araştırmayı okuyan bireylerin benzer ortamlara ve sũreçlere yœnelik fikir sahibi olmaları, anlayış oluşturmaları ve kendi çalışmalarına daha deneyimli yaklaşmalarına katkı sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu araştırmada aktarılabirliğin sağlanması amacıyla verilerden yorum katılmadan direk alıntılar yapılmış, detaylı ve yoğun betimlemelere yer verilmiştir.

Tutarlık veya Gũvenirlik

İnsan davranışları doğası gereği durağan değildir. Nitel araştırmada olay ve olgular, ortam ve zamana bağlı olarak oluştukları için araştırmanın aynı biçimde tekrarı mũmkũn değildir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu nedenle nitel araştırmalarda tutarlık, toplanan verilerin sunulan sonuçlarla uyumlu olması anlamına gelmektedir (Merriam, 2013). Araştırmada tutarlığı sağlamak amacıyla, araştırmanın verilerin toplanması ve verilerin analizi aşamalarında benzer işlemler aynı biçimde yapılmıştır. Yapılan gœrũmelerde sorular aynı sırayla sorulmuş, veri toplama sũreci her katılımcıyla aynı biçimde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Teyit Edilebilirlik

Nitel araştırmalarda ulaşılan sonuçların toplanan verilerle teyit edilebilir olması ve bu kapsamda okuyucuya mantıklı bir açıklama sunulması beklenmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu araştırmada teyit edilebilirliği sağlamak için denetleme tekniği kullanılmıştır. Dışarıdan bir uzman araştırmanın verileri ile bulgularını kontrol etmiş ve teyit edilebilirliğe yœnelik değerlendirme yapmıştır.

Etik ve Araştırmacının Rolũ

Araştırmada katılımcıların haklarını ve gizliliklerini korumak amacıyla bir takım etik kurallar gœz œnũne alınmıştır. Veri toplamaya başlamadan œnce, çalışmanın yapılacağı kurumun yœneticileri ile iletişim kurulmuş, yapılacak araştırma hakkında bilgi sunulmuştur. Araştırmanın kurumda yapılabileceği konusunda kurum yœneticisinden onay alınmıştır.

Araştırmaya dahil edilecek bireylerin 18 yaşından kũũk olması nedeniyle, katılımcıların velilerine çalışmanın konusu, amacı ve çalışma verilerinin nasıl

toplanacağı gibi konularda hem sözlü olarak bilgi verilmiş hem de yazılı bir izin formu oluşturularak her veliden çalışmaya katılım onayı alınmıştır. Çalışmaya katılmak istemeyen bireylere baskı ya da zorlama yapılmamıştır. Her katılımcının gönüllü olmasına özen gösterilmiştir. Katılımcıların gizliliklerinin korunacağı hem yazılı izin belgesinde hem de sözlü olarak ifade edilmiş, istedikleri takdirde çalışmanın herhangi bir aşamasında çalışmadan ayrılacakları bilgisi de paylaşılmıştır.

Resim çizme aşamasında katılımcıların, resimleri aynı sırayla resimleri çizmeleri istenmiştir. Resme ilişkin görüşmelerde yorum yapmaktan ve yönlendirmekten kaçınılmıştır. Yalnızca katılımcının resmini yorumlamasına ve açıklamasına ortam hazırlayacak sorular sorulmuştur. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde sorular her katılımcıya aynı sırayla sorulmuştur. Katılımcıları yönlendirmekten çekinilmiştir. Herhangi bir soruya cevap veremeyen katılımcı zorlanmamıştır. Ayrıca görüşmeye başlarken her çocuğa görüşmede sorulacak soruların imtihan amaçlı sorulmadığı, vereceği cevapların doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmeyeceği, sadece katılımcının fikirlerinin merak edildiği, kendi fikrini söyleme konusunda rahat olması konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Bu ön konuşmanın çocukları rahatlattığı gözlemlenmiştir.

Üçüncü Bölüm

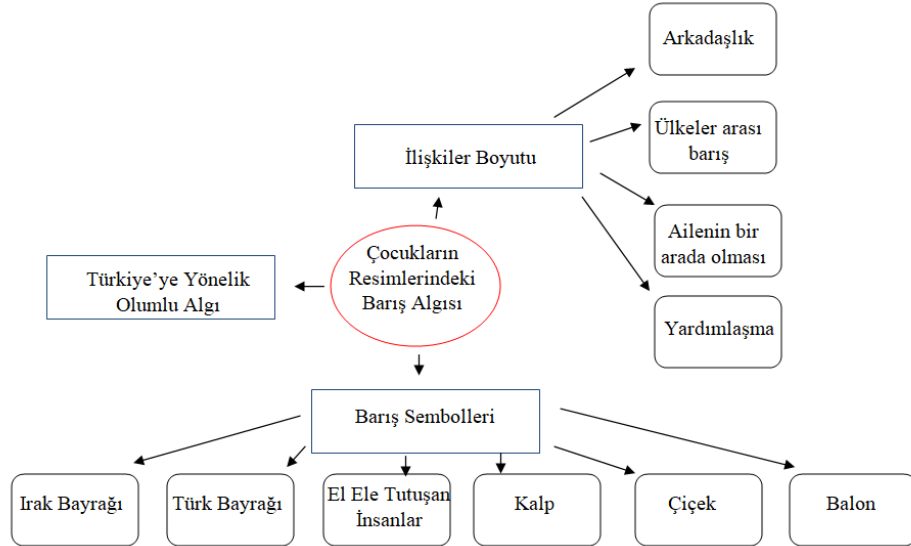
Bulgular

Bu bölümde; araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular, araştırmanın amaçları doğrultusunda sunulmuştur. Bu kapsamda bulgular kavramlarına göre iki başlık altında sunulmuştur. Bu başlıklar; “Çocukların resimlerindeki barış, güven ve vatan algıları” ile “Çocukların yapılandırılmış görüşmelerindeki barış, güven ve vatan algıları” şeklindedir.

Çocukların Resimlerindeki Barış, Güven ve Vatan Algıları

Çocukların resimlerindeki barış algısı

Bu başlık altında, sığınmacı çocukların barış konulu resimlerinden ve resimlere yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular sunulmuştur. Çocukların resimlerindeki barış algısı, çizimleri ve açıklamaları doğrultusunda temalarına ayrılmıştır. Temalar; ilişkiler boyutu, Türkiye’ye yönelik olumlu algı ve barış sembolleri olmak üzere üç kategori altında toplanmıştır.

Şekil 1. Çocukların resimlerindeki barış temaları

İlişkiler boyutu

İlişkiler boyutu kategorisindeki resimlerde çocuklar; arkadaşlık, ülkeler arası barış, yardımlaşma ve ailenin bir arada olması temalarına değinmişlerdir. Çocukların resimlerinde barış en çok arkadaşlık şeklinde tanımlanmıştır.

Şekil 2. Arda'nın barış resmi

Barış kavramını arkadaşlık olarak değerlendiren çocuklardan Arda kağıdını bölümlere ayırarak kullanmış ve çeşitli figürler çizmiştir. Resmini açıklarken çizdiği kalbin içindeki kafa figürlerini ve pembe boyamayla birleştirdiği kafa figürlerini "Bir kalp çizdim, ikiye ayırdım. Bunlar Abdullah ve benim. Arkadaş gibi çizdim. Diğerleri de Nur ve İmet. Bunlar da arkadaş." şeklinde açıklamıştır. Ayrıca Arda kağıdının sol alt bölümünde yaptığı pembe ve kurşun kalemle yaptığı boyamayı "Park gibi bir şey. Orada insanlar oturuyor, yemek yerler. Biz Irak'ta yapardık. Piknik yeri gibidir. Aklıma öyle geldiği için pembe çizdim. Hocam bizim ormanımız vardı çok Irak'ta. Ama şimdi savaş oldu gidemiyoruz. Ağaçlar kurudu. Su yok şimdi. Onun için Irak'a gitsek biz bakardık." şeklinde açıklamıştır. Arda'nın barış konulu resmini açıklarken Irak'taki eski güzel günlerini tasvir etmesi, oraya olan özlemini de ortaya koymaktadır. Bu açıklamayı barış resmini açıklarken yapması da; Irak'ta bir savaş olduğunun farkında olduğunu gösterebilir.

Şekil 3. Turan'ın barış resmi

Turan barış konulu resmini “ Kardeşlerin ikisi kavga etmiş küsmüşler, sonra hırsız birini götürmüş, diğeri onu kurtarmış. Sonra barışmış dost olmuşlar eve gidiyorlar.” şeklinde açıklamıştır. Bu açıklamasından hareketle, Turan’ın barış kavramını arkadaşlık temasıyla resmettiğine ulaşılmıştır.

Şekil 4. Gonca'nın barış resmi

Gonca resmini “Çocuklar gülümsüyor. Bize bakıyor. Fotoğraf çekiniyorlar. Bu sensin, el ele tutuşmuşuz kardeşlerimle. Burada çocuklar var. Balonlar uçmuş. Burayı çizdim çok büyük. Camdan bakanlar sınıftaki arkadaşlarımız.” şeklinde açıklamıştır. Gonca’nın barış konulu resmi; birbirine güven veren kişileri resmetmesi nedeniyle ilişkiler boyutunda, arkadaşlık ilişkilerine yer vermesi nedeniyle arkadaşlık temasında değerlendirilmiştir. Resminde Türkiye bayrağına yer vermesi ve buradaki okulu çizmesinden yola çıkarak Türkiye’ye aidiyet oluşturduğu çıkarılabilir.

Şekil 5. Ayşe'nin barış resmi

Ayşe resmini “Burada kardeş kardeşe el ele tutuşuyorlar. Burası onların evidir. Eve gelmiş yemek yiyorlar beraber. Sonra başka bir yere gittik parkta oynadık. Gökyüzüne bakıyoruz kelebekler var, kuşlar var. Gökyüzü çok güzel. Bahçede kuzu var.” şeklinde açıklamıştır. Ayşe’nin temel ihtiyaçlarını

karşılatabildiği, yani yemek yiyebildiği ve oyun oynayabildiği huzurlu bir ortamda arkadaşlık temasını resmettiğine ulaşılmıştır.

Şekil 6. Kaan'ın barış resmi

Kaan kağıdın tam ortasında el ele tutuşan iki çocuk çizmiş ve resmini “ İki kişi küsmüştü kavga etmişti sonra barıştılar. Futbol oynarken küsmüşler. Turunculu olan diğerine küsmüş. Biri kazandığı diğeri kaybettiği için küsmüşler.” ifadesini kullanmıştır.

Ülkeler arası barış teması altında toplanan resimler incelendiğinde hepsinde Türkiye ve Irak bayraklarına yer verildiği ve açıklamalarda iki ülke arasındaki ilişkilerden bahsedildiği görülmektedir.

Şekil 7. Ahmet'in barış resmi

Şekil 8. Elif'in barış resmi

Barış kavramını ülkeler arası barış temasıyla yansıtan Ahmet resmini: “Türk bayrağını ve Irak bayrağını kardeş gibi yaptım.” şeklinde açıklıyor. Resmini anlatırken çizdiği uçağın Irak’a gittiğini ifade ediyor. Bu ifadesi çocuğun Irak’a gitme arzusunun olduğunu gösterebilir. Ahmet uçağı resmederken kanatlarını siyaha boyamıştır. Çocuk çizimlerinde siyah genellikle karamsarlığı ifade etmektedir (Çankırlı, 2011). Buradan nesnenin Irak’la olan ilişkisinin olumsuzla yönelik olduğu düşünülebilir. Ahmet resminde biri elleri havada olan iki insan çizmiş ve elleri havada olanın diğerine kelebekleri gösterdiğini söylüyor. Kelebek figürü çocuk resimlerinde, güzellik arayışını çağrıştırmaktadır (Çankırlı, 2011). Uçan kelebekler çizmesi ve bunları göstermeye çalışması Ahmet’in içinde umut taşıdığını ve bunu fark ettirmek istediğini gösterebilir.

Elif resmini “Türkiye’yle Irak barış oldu. Çok iyi insanlar Türkler de Iraklılar da. Iraklıların başına kötü bir şey geldi. Türkiye yardım etti. Allah razı olsun. Ben Türkiye’yi çok sevdim. Irak gibi sevdim. Bu yüzden bunu çizdim. İkisi de hep beraber durdukları için böyle çizdim.” şeklinde açıklamıştır. Resminde yer verdiği renkler ve nesnelere bakıldığında olumlu bir barış algısı olduğu söylenebilir.

Şekil 9. Esmâ'nın barış resmi

Şekil 10. İzzet'in barış resmi

Ülkeler arası barış temasında değerlendirilen Esmâ'nın resminde, karşılıklı iki kuşun ağzında Türkiye ve Irak bayrağına yer verdiği görülmektedir. Esmâ iki ülkenin önceden tanışmadığını ama şimdi barış yapıp tanıştıklarını söylemiştir. Buradan Esmâ'nın barış algısının Türkiye ve Irak arasında olumlu bir bağ şeklinde olduğuna ulaşılmaktadır.

İzzet'in barış konulu resmi incelendiğinde; ülkeler arası barış temasında bulunan diğer resimlerde olduğu gibi, Irak ve Türkiye bayrakları öne çıkmaktadır. İzzet resmindeki uçakları göstererek: "Biri Türkiye biri Irak'tır. Bayrak açmışlar, gösteri yapıyorlar. Biri Türk askeri biri Irak askeridir. Havai fişek patlıyor. Barışı kutluyorlar. Burası Irak ve Türkiye'nin ortasında." şeklinde açıklamıştır. Kutlama ve keyifli bir ortamı yansıtan resmiyle İzzet'in barışa dair olumlu algısı ve umutları olduğu söylenebilir. İnsan figürlerinin kollarının havaya doğru açık olması olumlu sosyal iletişime işaret eder (Halmatov, 2017). İzzet'in ifadesinde Irak ile Türkiye'nin tam ortası şeklinde yer betimlemesi, iki ülkeye aynı mesafede yakınlık duyduğuna yorumlanabilir.

Şekil 11. Rana'nın barış resmi

Resminde Irak ve Türkiye bayraklarına yer veren Rana "Ortalarına bir kalp yaptım, birbirlerini seviyorlar yani." diyerek resmini açıklamıştır. Bu nedenle

Rana'nın resmi ülkeler arası barış temasında değerlendirilmiştir. Türkiye bayrağının direğinin, Irak bayrağının direğine göre daha belirgin ve kalın çizilmesi çocuğun algısında Türkiye'nin daha güçlü olduğu şeklinde yorumlanabilir. Resimde çiçeklerin, yıldızların ve bulutların çizilmesi mutlu ve pozitif bir hava olduğunu yansıtmaktadır.

Şekil 12. Sare'nin barış resmi

Sare barış resminde, arkadaşının düştüğünü ve onun arkadaşına yardım ederek hastaneye götürüp iyileştirdiğini anlatmıştır. Devamında da: “ İkimiz hiç ayrılmayız, hiç kalbimiz kırılmaz bu yüzden çizdim. Hiç kalbimiz kırılmasın paylaşmak çok güzel.” demiştir. Sare'nin ifadelerinden ve resminden hareketle barış kavramını yardımlaşma konusuyla yansıttığına ulaşılabılır.

Şekil 13. Nida'nın barış resmi

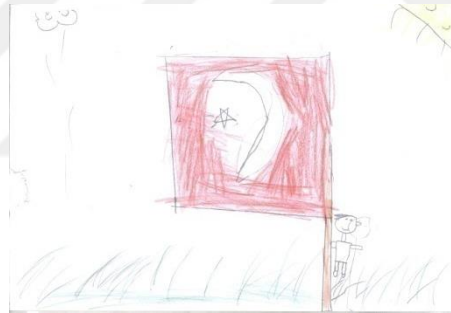
Nida “Bizim evimizdeki gibi hepimiz toplu olduğumuzda seviniriz ayrı olunca üzülürüz. Burada hepimiz beraberiz. Ben, annem, babam, halam, amcalarım, dayılarım, amca çocuklarımız hepimiz Irak'taki evimizdeyiz. Bunlar da balon. Hepimiz bir kalpteyiz onu çizdim.” ifadeleriyle barış kavramını ailesiyle birlikte olma ile yansıtmıştır.

Türkiye'ye yönelik olumlu algı

Doğa'nın resminde suyun içinde balıklar, bulutlar ve Türkiye bayrağı çizdiği görülmektedir. Çocuk resimlerinde sakinliği temsil eden mavi rengi (Çankırılı, 2011) bolca kullanan ve Türk bayrağına yer veren Doğa 'Irak'ta biz görmemiştik, savaş vardı. Bu yüzden Türkiye bayrağı çizdim. Unuttum bizim bayrağımızı.'" demiştir. Buradan hareketle Doğa'nın Türkiye'ye yönelik olumlu bir barış algısı olduğu çıkarılabilir.

Şekil 14. Doğa'nın barış resmi

Şekil 15. Fahri'nin barış resmi

Barış konulu resminde kağıdın tam ortasına büyük bir Türk bayrağı ve arkasına sığınmış gibi küçük bir çocuk çizmesi nedeniyle Fahri'nin resmi, Türkiye'ye yönelik olumlu algı temasında değerlendirilmiştir.

Gözde barış konulu resminin merkezine bir Türk bayrağı çizmiş ve bir kuşun ağzında da Türk bayrağı çizmiştir. Kuş mutlu temalarda yer alan bir figürdür (Çankırılı, 2011). Barış konusunda kuşla birlikte Türk bayraklarına yer vermesi, Gözde'nin Türkiye'ye yönelik olumlu barış algısı olduğunu gösterebilir. Ayrıca Gözde'nin ağzında bayrak taşıyan kuşu kağıdın sağ tarafına konumlandırması da olumlu duyguları yansıtır.

Şekil 16. Gözde'nin barış resmi

Şekil 17. Selin'in barış resmi

Selin barış konulu resmini: “ İki tane kızlar var. Türkiye'nin doğum günüyümüş. Onu kutluyorlar. Burada iki tane kızlar yemek yiyorlar.” şeklinde anlatmıştır. Resimde el ele tutuşmuş mutlu kolları açık iki kız çizmesi, yemek yiyen insanlar çizmesi, Türk bayrağının üzerine kalp çizmesi ve Türkiye'nin doğum gününü kutluyorlar açıklamasından yola çıkarak Selin'in Türkiye'ye yönelik olumlu barış algısı olduğu düşünülmüş ve bu tema altında değerlendirilmiştir. Yemek yiyen insanlar, ev figürü canlılığı ve yaşamın olduğunu, ihtiyaçların karşılandığını temsil eder. Dış dünyaya güvenmeyen çocuklar pencerelerin panjurlarını kapalı çizerler (Çankırlı, 2011). Selin'in resminde pencereleri açık biçimde çizmesi güven duygusunu yansıtmaktadır.

Barış sembolleri

Çocukların barış konulu resimlerinde yaygın olarak kullandıkları semboller; Türkiye bayrağı, el ele tutuşma, kalp, Irak bayrağı, çiçek ve balondur. Bunlardan en çok kullanılan sembol Türk bayrağıdır.

Şekil 18. Gözde'nin barış resmi

Şekil 19. Doğa'nın barış resmi

Şekil 20. Selin'in barış resmi

Gözde barışı tanımlamak için kuş figürü ile birlikte Türk bayrağını kullanmıştır. Resmini “Bir kuş Türk bayrağına bayrak getiriyor. Çünkü Türkiye’yi seviyor.” şeklinde açıklamıştır. Doğa resminde Türk bayrağına yer vermiş ve “Barış deyince aklıma Türk bayrağı çizmek geldi. Irak’ta biz bir şey görmedik, savaş vardı.” şeklinde açıklama yapmış, barışı Türk bayrağı figürü ile tanımlamıştır. Resminde Türk bayrağına yer veren Selin ise Türkiye’nin doğum gününü kutladıklarını söylemiştir.

Şekil 21. Atiye'nin barış resmi

Şekil 22. Ayşe'nin barış resmi

Şekil 23. Gonca'nın barış resmi

Şekil 24. Kaan'ın barış resmi

Barış konulu resimlerde yaygın olarak kullanılan bir diğer figür el ele tutuşan insanlardır. Atiye el ele tutuşan insanları göstererek ‘‘Bunlar arkadaşım ve ben beraber oynuyoruz.’’ demiştir. Ayşe ise ‘‘ Burada kardeş kardeşe el ele tutuşuyorlar.’’ şeklinde açıklama yapmış ve çizdiği iki insanın neler yaptığını anlatmıştır. Barış konulu resminde Gonca da el ele tutuşan insanlar çizmiştir. Resmini ‘‘ Çocuklar gülümsüyor. Bize bakıyor. Fotoğraf çekiniyorlar. Bu sensin, el ele tutuşmuşuz kardeşlerimizle. ‘’ şeklinde ifade emiştir. Kaan ise el ele tutuşan iki çocuğun futbol oynarken küstüğünü, sonra barışıp arkadaş olduklarını paylaşmıştır.

Şekil 25. Arda'nın barış resmi

Şekil 26. Esmâ'nın barış resmi

Şekil 27. Rana'nın barış resmi

Kalbin; sevgiyi ve olumlu duyguları yansıtan bir figür olması nedeniyle, resimlerinde kalp figürüne yer veren çocukların yansıttığı his olumlu olarak yorumlanmıştır. Arda barış konulu resmini anlatırken ilk olarak ‘‘Bir kalp çizdim ve ikiye ayırdım.’’ demiştir. Kalbin içinde de arkadaşına ve kendine yer verdiğini paylaşmıştır. Bu durumda arkadaşı ve kendisiyle ilgili olumlu hislerini kalp figürü

kullanarak yansıttığı düşünülebilir. Esmâ resminde çizdiği kalbi ikiye ayırarak yarısında Türkiye, diğer yarısına da Irak bayrağı çizmiştir. Açıklamasında iki ülkenin önceden tanışmadığını ama şimdi barışıp arkadaş olduklarını paylaşmıştır. Rana resmini açıklarken yıldızlar, kalpler ve bulut çizdiğini resminin güzel görünmesini istediğini söylemiştir. Irak ve Türkiye bayrakları arasına kalp çizdiğini birbirlerini sevdiklerini paylaşmıştır.

Şekil 28. Ahmet'in barış resmi

Şekil 29. Uğur'un barış resmi

Çocuklar barış konulu resimlerinde Irak bayrağını yaygın olarak kullanmışlardır. Barış konulu resimlerinde Irak bayrağını kullanan çocukların hepsi resminde Türk bayrağına da yer vermiştir.

Şekil 30. Atiye'nin barış resmi

Şekil 31. Elif'in barış resmi

Çocuk resimlerinde çiçek mutluluğun ve neşenin göstergesidir (Çankırılı, 2011). Çiçek kullanan çocukların resimlerine genel çerçevede bakıldığında, çiçek figürünü olumlu hislerini yansıtmada figür olarak kullandıkları düşünülmüştür. Örneğin; Atiye barış konulu resminde Irak'taki evini çizdiğini paylaşmıştır. Evin kenarına çizdiği çiçekler Atiye'nin Irak'taki evine olan olumlu hislerini yansıtmaktadır. Atiye'nin " Biz Irak'ta evimizin yanında rahatız. Hep beraberiz." ifadesi de bu durumu göstermektedir. Elif'in barış konulu resminde birbirine bakan Irak ve Türkiye bayrakları arasına çiçekler çizmesi, çocuğun gözünde iki ülkenin birbirine karşı olumlu duygu ve tavır içinde olduğunu yansıtmaktadır.

Şekil 32. Veli'nin barış resmi

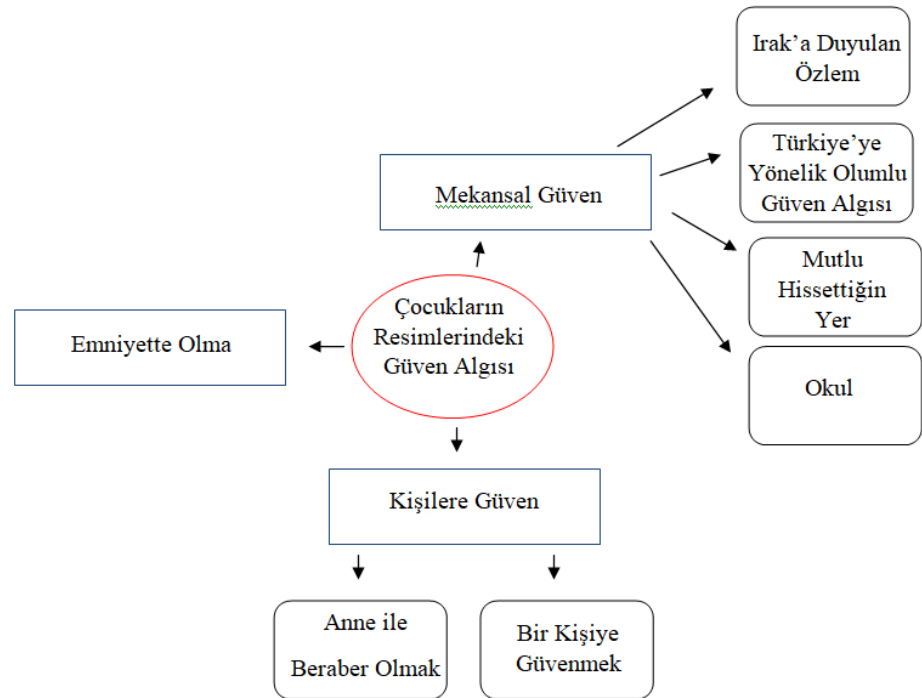

Şekil 33. Nida'nın barış resmi

Balon çocuk oyunlarının önde gelen araçlarından olup neşeyi ve sevinci yansıtır (Çankırılı, 2011). Barış konulu resimlerinde balon figürüne yer veren çocukların resimlerinde de bu neşeli tutum yansımaktadır. Veli bayrakların barış yaptığını ve kendisinin de aralarında bulunduğu çocuk grubunun parkta oynadığını ifade etmiştir. Nida ‘‘Burada hepimiz beraberiz. Ben, annem, babam, halam, amcalarım, dayılarım, amca çocuklarım hepimiz Irak’taki evimizdeyiz. Bunlar da balon. Hepimiz bir kalpteyiz onu çizdim.’’ ifadesiyle mutlu olduğu bir tabloyu resmetmiş ve bu mutluluğunu yansıtmada balon figürünü kullanmıştır.

Çocukların resimlerindeki güven algısı

Bu başlık altında, sığınmacı çocukların güven konulu resimlerinden ve resimlere yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular sunulmuştur. Çocukların resimlerindeki güven algısı, çizimleri ve açıklamaları doğrultusunda temalarına ayrılmıştır. Temalar; emniyette olma, kişilere güven, mekansal güven olmak üzere üç kategori altında toplanmıştır.

Şekil 34. Çocukların resimlerindeki güven temaları

Emniyette olma

Bu kategori kapsamına alınan resimlerde çocukların hepsi korunduğunu ve güvende olduğunu ifade edici açıklamalarda bulunmuştur. Bu nedenle hem kategori hem tema ismi emniyette olma olarak belirlenmiştir.

Şekil 35. Arda'nın güven resmi

Şekil 36. Kaan'ın güven resmi

Arda resminde sol üst köşeye çizdiği figürü bebek olarak tanımlamıştır ve “Bir bebek çizdim. Bir kardeşim daha olsa.” şeklinde ifade etmiştir. Arda bu bebeği kundakta gibi sarılı ve belli sınırlar içine alarak çizmiştir. Resmin bir bölümünde yağmur ve şemsiye çizen Arda “ Hocam yağmur yağıyor eline şemsiye açıp gidiyorsun.” demiştir. Arda'nın güven konulu resminde kundağa sarılı ve çevresine sınırlar çizilmiş bir bebek çizmesi, yağmur ve bir şemsiye çizmesi; güven kavramında korunma düşüncesini yansıttığı düşünülmüştür. Bu nedenle Arda'nın resmi emniyette olma temasında değerlendirilmiştir. Kaan güven konulu resminde evini çizdiğini belirtmiş, “Neredeki evini çizdin?” sorusuna öylesine çizdim şeklinde cevap vermiştir. Resimdeki ev incelendiğinde baca ve pencere olmadığı dikkat çekmektedir. Baca evde yaşam olduğunu gösterir. Pencere bir evin dış dünyaya bakan gözleridir (Çankırlı, 2011). Pencerenin çizilmeyişi çocuğun dış dünyaya kapalı olduğunu düşündürülebilir.

Kaan'ın resmini açıklarken “ Evinde güvende olduğumu hissediyorum .” ifadesi, çocuğun güven kavramını emniyette olma temasında yansıttığına ulaşılmıştır.

Şekil 37. Nida'nın güven resmi

Şekil 38. Uğur'un güven resmi

Nida resminde komşularının ve kendilerinin evini çizdiğini; annesinin kendisini komşularına bıraktığını, orada hiç uyuyamadığını ve rahat edemediğini paylaşmıştır. “ Komşumuzun evinde güvende olamam.” ifadesiyle de açıklamıştır. Nida'nın ifadesinden de yola çıkarak güven kavramını emniyette olma şeklinde yorumladığı düşünülmüştür. Uğur güven konulu resmini “ Bir ev çizdim. Bunlar kardeşler. Ellerinde elma tutuyorlar, yiyorlar acıkmışlar. Evin içerisindeler. Kendi odalarındalar.” şeklinde ifade etmiştir. Uğur'un insanları evin içine çizmesi ve bu noktayı vurgulaması korunma duygusunu yansıttığını düşündürmüştür.

Kişilere güven

Bu kategoride çocuklar güven kavramını resimlerine kişiler bağlamında yansıtmışlardır. Kişilere güven kategorisi altında anne ile birlikte olmak ve bir kişiye güvenmek temaları bulunmaktadır.

Şekil 39. Atiye'nin güven resmi

Şekil 40. Selin'in güven resmi

Atiye resminde annesiyle güvenli bir ortamda beraber olduğunu yansıtmıştır. Selin güven konulu resminde çocuğun emanet verildiği bir resim çizdiğini paylaşmıştır. Buradan Selin'in güven kavramını birine güvenmek olarak yansıttığı çıkarılabilir. Ayrıca Selin'in resminde Türk bayrağına yer vermesi Türkiye ile güven kavramı arasında olumlu bir ilişki kurduğunu gösterebilir. Ayşe güven konulu resmini'' Burada teyzem kızını getirip anneme verdi güvendiği için. Ben de arkadaşına topumu veriyorum ben salıncağa binene kadar sende dursun diye. Kardeşim de arkadaşına veriyor paylaşıyoruz birbirimizle. '' şeklinde anlatmıştır. Ayşe'nin ifadesinde yola çıkarak güven konusunu birine güvenmek olarak yansıttığına ulaşılmıştır. Ayrıca Selin gibi Türk bayrağına yer vermesi de olumlu bir çağrışım olarak düşünülmüştür.

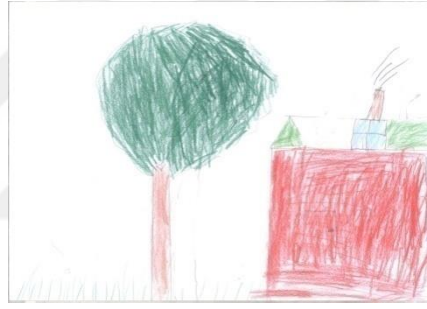
Mekansal güven

Mekansal güven kategorisinde çocuklar Irak'a duyulan özlem, Türkiye'ye yönelik olumlu güven algısı, mutlu hissettiğin yer ve okul temalarına yer vermiştir. Çocukların güven resminde en çok yansıttığı tema, Irak'a duyulan özlem temasıdır. Bu temadaki resimlerde çocuklar Irak tasvirleri yapmışlar, resimlerini anlatırken Irak'taki yaşantılarını, oraya ait anılarını paylaşmışlardır.

Şekil 41. Ahmet'in güven resmi

Güven konulu resmini Irak'a duyulan özlem temasında yansıtan Ahmet resmini anlatırken ailesiyle birlikte olduğu bir Irak tasviri yapmıştır. Resimdeki evlerden biri kendi evleri diğeri ise hayvanlarının evi şeklinde çizmiş, kendi evlerinde tüm ailesinin olduğunu ifade etmiştir. Evinin neredeki ev olduğu sorulduğunda Irak'taki evi olduğunu söylemiş, Türkiye de güvenli ama aklıma orası geldi demiştir.

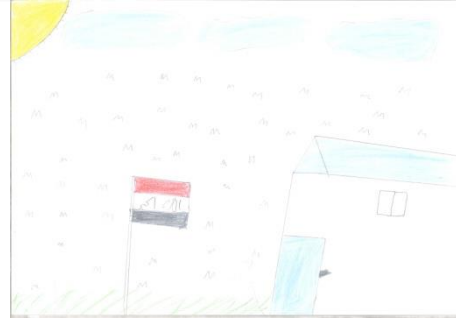
Şekil 42.Veli'nin güven resmi

Şekil 43. Arda'nın güven resmi

Veli güven konulu resminde bir ev ve ağaç çizmiştir. Resmini anlatırken çatıdaki pencereden dışarıya baktığını ifade etmiştir. Evinin nerede olduğu

sorulduğunda ‘‘Irak’ın parkında. Evimiz parkın ordaydı. Elma ağacımız vardı Irak’ta yeşil kırmızı elmalar çıkardı.’’ şeklinde ifade etmiştir. Buradan yola çıkarak Veli’nin güven konusunda Irak’a yönelik özlemini yansıttığı söylenebilir. Arda güven konulu resminde çizdiği birçok figürü anlatırken Irak’a yönelik özlemini dile getirmiştir; ‘‘ Biz yağmuru çok severiz. Irak’ta arabaya girer yağmura öyle bakardık. ‘’, ‘‘ Irak’ta bizim tavuğumuz vardı parkımız vardı her şey vardı orda bizim.’’, ‘‘ Irak’ta bizim 4 tane evimiz vardı. Hocam çok güzel yerlerimiz vardı özlüyorum. Ama şey oldu, patlatmış işidiler.’’. Arda’ya resminde evin içinde çizdiği arkadaşları sorulduğunda ‘‘Biz Irak’ta tanışmıyorduk ama Irak’a dönsek yine görüşürüz. Hocam ben evleri çok severim. Irak’ta hep geniş evler. ‘’ şeklinde cevaplamıştır. Son olarak ‘‘Irak’ta kendini daha mı güvende hissediyorsun?’’ diye sorulduğunda; ‘‘ Orası bizim kendi yerimizdi, Türkiye’yi de seviyorum.’’ şeklinde ifade etmiştir. Buradan hareketle Arda’nın Türkiye’ye yönelik güven algısının olumlu olduğu fakat kendini Irak’a ait hissetmesi nedeniyle güven kavramı Irak ile eşleştirdiğine ve güven konulu resminde yoğun olarak Irak’a yönelik özlemini dile getirdiğine ulaşılmıştır.

Şekil 44. Elif’in güven resmi

Elif güven resmini ‘‘Irak’ta bizim çok güzel büyük evimiz vardı. Hep ailemizle beraber otururduk. Bize çok güzel gelirdi. Aynı bu resimdeki gibiydi. Çok güzeldi. Evlerimiz çok güzel büyüktü. Üç amcamla, halamla beraber otururduk. Dedem de yaşıyordu. Çok güzeldi. Burada kalabalık binalarda izin vermiyorlar. Oradaki gibi görüşemiyoruz.’’ ifadeleriyle anlatmıştır. Elif Irak’ta geniş aile biçiminde yaşarken; Türkiye’de gerek evlerin küçük olması, gerek gürültü vb. nedeniyle şimdi geniş ailesinden ayrı yaşamaktadır. Bu nedenle Elif’te bir güven eksikliği oluşmuş olabilir.

Şekil 45. Gözde'nin güven resmi

Gözde güven resmini anlatırken ‘‘ Irak’ı çizdim. Musul’daki kendi evimiz. Su akıyordu. Çok güzeldi. Ceviz ağacı vardı, elma ağacı vardı. Evimizin rengi mordu. İki evimiz vardı biri mordu biri maviydi ben moru çizdim. Ben derenin oradakini çizdim. Arkadaşlarımla oynardık. ‘‘ demiştir. Gözde’nin Irak tasviri yapması, oradaki eski günlerini anlatması nedeniyle resmi Irak’a duyulan özlem temasında değerlendirilmiştir. Ayrıca resmini anlatırken geçmiş zaman ifadesi kullanması da dikkat çekicidir. Orada artık eskisi gibi şeylerin olmadığını yansıtmıştır denilebilir.

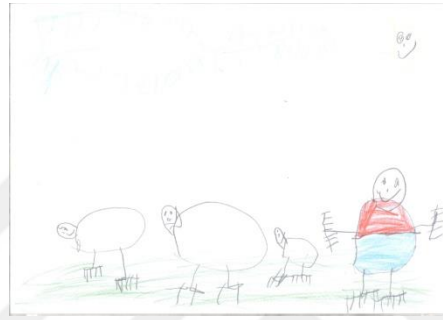
Şekil 46. Gonca'nın güven resmi

Şekil 47. İzzet'in güven resmi

Gonca güven resmini anlatırken kendini güvenli hissettiği yerin Irak olduğunu vurgulamıştır. Resmiyle ilgili açıklaması ‘‘Benim evim en güvendiğim

yer evim. Irak'taki ev. En güvendiğim yerdi. Kuşlar uçuyordu. Portakal, elma, dut ağaçlarımız vardı.” biçimindedir. Gonca güvenli hissettiği yer olarak Irak'ı anlatmış ve oraya dair betimlemelere yer vermiştir. İzzet resmini Irak'ı çizdiğini paylaşarak anlatmaya başlamıştır. Irak'taki evinin gerçek rengi beyaz olduğunu paylaşan İzzet, sarı sevdiğim için böyle çizdim demiştir. Resimlerde kahverengi genelde kaybedilmiş olmayı göstermektedir. Buradan hareketle çocuğun evini kaybetmiş olma duygusunu yansıttığı düşünülebilir. İzzet'in güven resminde; Irak'ı çizip Irak tasvirlerine yer vermesi ve oradaki günlerini yansıtmaması nedeniyle Irak'a duyduğu özlemi yansıttığına ulaşılmıştır.

Şekil 48. Turan'ın güven resmi

Şekil 49. Rana'nın güven resmi

Turan güven resminde Irak'taki çiftliklerini çizdiğini paylaşmıştır. Resmini “ Koyunlar çizdim. Çiftlik çizdim. Bu çiftlik köydeydi. Bu insan koyunlara bakıyor.” şeklinde açıklamıştır. Resimdeki hayvanlara, insana ve güneşe gülen surat çizmesi çocuğun olumlu hislerini yansıtmaktadır. Rana güven konulu resmini “ Burası evimiz. Irak'taki. Burada (Türkiye'de) güvende oldum ama orayı özlediğim için orayı çizdim. Hurma ağacı çizdim evimizin orada çok vardı. Babam hep bizi yakınımızdaki suya götürürdü arabayla. Orada oturup balıklara bakardım.” biçiminde ifade etmiştir. Rana Türkiye'nin güvenli olduğunu ifade

etmiş fakat güven resminde ana tema olarak Irak'a yönelik özlemini dile getirmiştir.

Şekil 50. Doğa'nın güven resmi

Şekil 51. Esmâ'nın güven resmi

Şekil 52. Hakan'ın güven resmi

Doğa'nın güven konulu resminde Türkiye'nin güvenli bir yer olduğunu dile getirmesi nedeniyle güven konulu resmi, Türkiye'ye yönelik olumlu güven algısı temasında değerlendirilmiştir. Doğa resmine yönelik görüşlerini " Türkiye savaştan gelenleri aldığı için burası güvenli oluyor. Bunlar Türkler kutlama yapıyorlar. Irak'ta biz ağaç ev çizerdik. Ama burada hep bayrak çiziyoruz. Aklımıza girdi. Seviyorum bu yüzden çiziyorum." şeklinde ifade etmiştir. Esmâ güven konulu resminde Türkiye'yi çizdiğini paylaşmıştır. Irak'ta savaş olduğunu dile getirmiş, Türkiye çok güvenli şeklinde ifade etmiştir. Resimde evin bacasının tütmesi, ağaçlarda meyve olması olumlu göstergelerdir. Esmâ'nın ifadesi ve evin çatısına Türk bayrağı çizmesi de güven konusunda Türkiye'ye yönelik olumlu hislerini yansıtmaktadır. Hakan resminde annesiyle kendisini çizmiş ve Türkiye'ye gelip güvende olduklarını ifade ederek Türkiye'ye yönelik olumlu güven algısını dile getirmiştir.

Şekil 53. Fahri'nin güven resmi

Fahri Güven resminde kendini mutlu eden araba, park, balon gibi nesnelere çizmiştir. Fahri'nin güven kavramını mutlu hissettiği yer olarak yansıttığı düşünülmüştür.

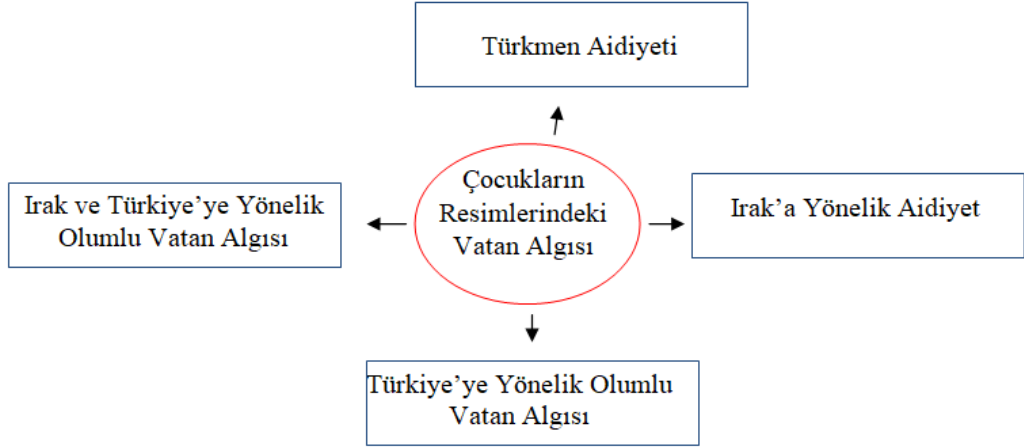
Şekil 54. Sare'nin güven resmi

Sare güven resmini anlatırken okulunu ve okuldaki kişilerle geçirdiği bir günü anlatmıştır. Anlatırken “ Arkadaşımla okulda bahçede oyun oynadık. Bizim okulumuzun adı Ulu Önder. Sabahtan geldik, sıraya girdik. Öğretmenler gününde öğretmenimize gül verdik. Sonra teneffüse çıktık, oynadık. Bazen ben yemek getirmiyordum, beraber paylaşıyorduk. Ben okulumu ve öğretmenimi çok seviyorum.” şeklinde olumlu noktalara değinen Sare'nin güven kavramını okul ile ifade ederek yansıttığı gözlemlenmiştir.

Çocukların resimlerindeki vatan algısı

Bu başlık altında, sığınmacı çocukların vatan konulu resimlerinden ve resimlere yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular sunulmuştur. Çocukların resimlerindeki vatan algısı, çizimleri ve açıklamaları doğrultusunda temalarına ayrılmıştır. Temalar; Irak'a yönelik aidiyet, Türkiye'ye yönelik olumlu vatan

algısı, Irak ve Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algısı ve Türkmen aidiyeti şeklindedir.

Şekil 55.Çocukların resimlerindeki vatan temaları

Irak'a yönelik aidiyet

Ahmet vatan konulu resminde çizdiği nesnelere anlatırken; ağaçlardan Irak'ta da vardı şeklinde belirtmiş, Irak'ı çizdiğini paylaşmıştır. Atiye resminde iki insan ile Irak bayrağını çizmiştir. Açıklamasında ‘ ‘ Okulda benimle arkadaşım bayrağımıza bakıyoruz. Bu bayrak hep yukarıda kalmalı bunu düşünüyoruz. Bir şeyler yapmak istiyoruz. Vatanımız için bir şeyler yapmamız lazım bir arada olmamız lazım.’ ’ ifadelerine yer vermiştir. İfadelerinden hareketle öğrencinin vatan algısının Irak'a olan aidiyet şeklinde olduğu söylenebilir.

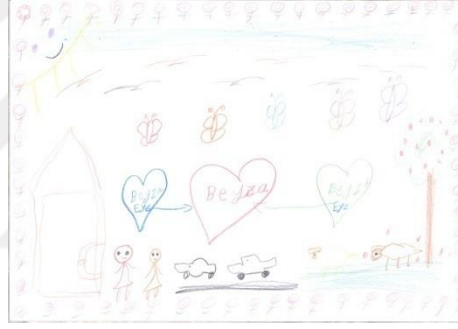

Şekil 56. Ahmet'in vatan resmi

Şekil 57. Atiye'nin vatan resmi

Ayşe'nin vatan konulu resminde pozitif ve mutlu hava yansımaktadır. Ayşe resmini anlatırken Irak'ta yaşadığı mutlu günleri anlatmıştır. Kullandığı renkler ve semboller Ayşe'nin Irak aidiyetini yansıttığını düşündürmüştür. Aynı şekilde Fahri de vatan konulu resminde Irak'ı çizdiğini paylaşmış ve Irak'taki evinden ve çevresinden bahsetmiştir.

Şekil 58. Ayşe'nin vatan resmi

Şekil 59. Fahri'nin vatan resmi

Nida vatan konulu resmini “ Burada Iraklıları kurtarmak için askerler dövüşüyor. Askerleri ve çadırı çizdim. Önde duranlar da büyükleri.” şeklinde anlatmıştır. Nida'nin vatan algısında Irak olduğu ve vatan konulu resminde Irak'ın bulunduğu savaş durumunu, askerlerin de vatani kurtarmak için savaştığı duygusunu yansıttığına ulaşılmıştır. Selin de Nida gibi resminde askerlere ve

savaş temasına yer vermiştir. Açıklamasında “ Burada savaş vardı. Bunlar da savaşıma için şimdilik dinleniyorlar. Başka zaman gidip kavga edecekler vatanlarını kurtaracaklar. Bizim Irak'ta da böyle insanlar kurtarıyorlar.” ifadelerine yer vermiştir. Vatanlarını kurtarmak için ve bizim Irak ifadelerinden hareketle Selin'in vatan olarak Irak aidiyetini yansıttığına ulaşılabılır. Fakat Selin Nida'dan farklı olarak Türk bayrağı altında renkli bir şemsiye onun altına askerleri çizmiştir. Bu bakımdan Selin'in Türkiye'de korunma arzusunu yansıttığı düşünülebilir.

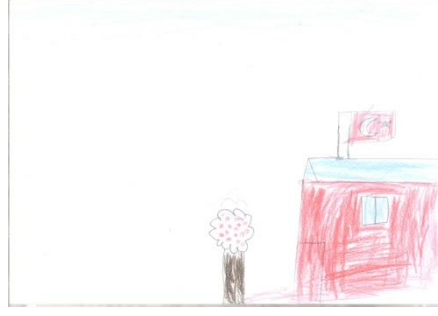
Şekil 60. Nida'nın vatan resmi

Şekil 61. Selin'in vatan resmi

Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algısı

Veli çizdiği vatan konulu resminde bir ev ve evin çatısına Türk bayrağı çizmiştir. Bu nedenle vatan algısını Türkiye olarak yansıttığı düşünülmüştür. Arda resminde büyük bir Türk bayrağı ile kalp çizmiş, resmini açıklarken Türkiye'yi ve Türk bayrağını çok sevdiğini paylaşmıştır. Buradan hareketle Arda'nın Türkiye'ye yönelik olumlu bir vatan algısı olduğu düşünülmüştür.

Şekil 62. Veli'nin vatan resmi

Şekil 63. Arda'nın vatan resmi

Doğa vatan resminde Türk bayrağına yer vermiş ve yanına güvenli ülke anlamına gelen gövenik beled yazmıştır. Resmini “ Bazıları vatanından korkar bazıları korkmaz. Bazıları başka vatana gider. Bunun elinde bayrak var bunun yok çünkü dediğim gibi bazısı vatanını sever bazısı sevmez.” biçiminde açıklamıştır. Bu ifadelerinden vatan algısında sahiplenme ve suçlama gibi iki seçenek oluşturduğu söylenebilir. Resminde Türk bayrağına yer vermesi ve güvenli ülke yazması sebebiyle Türkiye'ye yönelik olumlu bir vatan algısı olduğu düşünülmektedir. Gonca resminde bir okul ve Türk bayrağına yer vermiştir. Resmini açıklarken gideceğim okulu çizdim demiştir. Bayrak ile okul arasına kalp koyması da olumlu hislerini yansıtabilir.

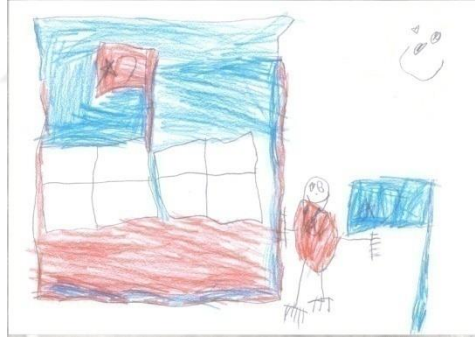

Şekil 64. Doğa'nın vatan resmi

Şekil 65. Gonca'nın vatan resmi

Turan resminde vatan evini çizdiğini söylemiş “ Bu vatan evi. Maviyle kırmızı çünkü ben severim. Bayrağı da var bir Türk bir de Türkmen bayrağı. Ben vatani ve başkanı çok seviyorum. Bu insan Erdoğan. Bu onun evi.” ifadeleriyle resmini anlatmıştır. Uğur resminde çizdiği nesnelere paylaşmış, “Vatan çok büyük ama bu kadar çizebildim.” demiştir. Resminde Türk bayrağına yer vermesi sebebiyle Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algısına sahip olduğu düşünülmektedir.

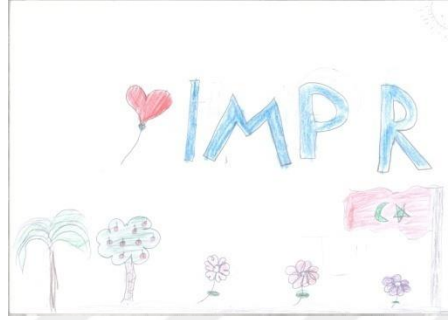
Şekil 66. Turan'ın vatan resmi

Şekil 67. Uğur'un vatan resmi

Rana resminde Türkiye'ye ve Türkiye'de eğitim gördüğü yere olan bağlılığını resmetmiştir. İfadesinde de vatan deyince aklına Türkiye geldiğini

paylaşmıştır. Sare resmini açıklarken ‘‘ Bayrağımızı çizdim. Vatanımızı çok seviyoruz. O bizi her şeyden kurtardı. Biz buraya gelince yardım etti. Kimliğimizi çıkardı. Ona teşekkür ediyoruz.’’ ifadelerine yer vermiştir. Sare resminin arkasına bir şiir yazmıştır. Şiirde ‘‘Her yerde Türkmenlerin Erdoğan’dır babası.’’ ifadesine yer vermiştir. Buradan Sare’nin Türkmen aidiyeti olduğu fakat vatan olarak Türkiye’yi sahiplendiği düşünülmektedir.

Şekil 68. Rana'nın vatan resmi

Şekil 69. Sare'nin vatan resmi

Şekil 70. Sare'nin vatan resmi akası

Irak ve Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algısı

Ahmet resminde Irak'ı çizdiğini söylemiştir. Resminde kalp çizmiş ikiye ayırarak yarısına Türk bayrağı yarısına Irak bayrağı çizmiştir. Buradan hareketle her iki ülkeye de olumlu vatan algısı geliştirdiğine ulaşılabılır. Gözde resminde hem Irak hem Türkiye bayraklarına yer vermiş nedeni sorulduğunda “Çünkü Irak'ta doğdum, burada iki yıldır yaşıyorum.” şeklinde cevaplamıştır. İzzet resmini açıklarken “ İki bayrak çizdim çünkü onlar arkadaşlar.” ifadesine yer vermiştir. Türkiye ve Irak bayraklarını arkadaşlar şeklinde açıklaması her iki ülkeye de olumlu vatan algısı geliştirdiğini gösterebilir.

Şekil 71. Ahmet'in vatan resmi

Şekil 72. İzzet'in vatan resmi

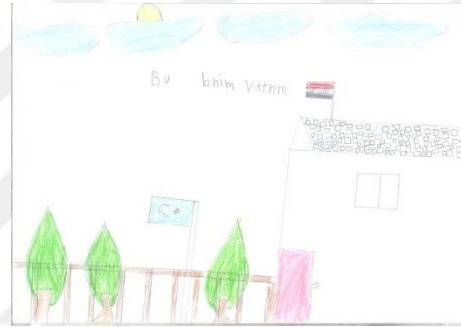
Türkmen aidiyeti

Esmâ resminde iki ev ve evlerin çatılarında bir Türkmen bayrağı bir de Irak bayrağı çizmiştir. Türkmen bayrağı olan evin Telafer'deki evleri, Irak bayrağı olan evin Musul'daki evleri olduğunu söylemiştir. Vatan konusunda Türkmen bayrağı çizmesi Irak'ta yaşasa da Türkmen aidiyetinin olduğunu göstermektedir. Elif resminde bir ev ve çatısında Irak bayrağı çizmiş, evin bahçesine çitlerin ardına ise Türkmen bayrağı çizmiştir. Elif'e neden Irak bayrağını çatıya çizdiği

sorulduğunda, Irak en büyük olduğu için buraya çizdim yanıtı alınmıştır. Evi anlatırken aslında kendi evlerinin Musul'da olduğunu ama bu evin dayısının Türkmen yerindeki evi olduğunu söylemiştir. Buradan Elif'in Irak'ta Türkmen aidiyetinin farkında olduğu söylenebilir.

Şekil 73. Esmâ'nın vatan resmi

Şekil 74. Elif'in vatan resmi

Turan vatan resminde Türk bayrağına ve Türkmen bayrağına yer vermiştir. Ayrıca kullandığı renklerin kırmızı ve mavi olması da dikkat çekici görülmektedir. İfadesinde ‘’ Türk bayrağı başkanın evinde Türkmen bayrağı da 50.yıl parkında.’’ diyerek Türkiye’ye olan olumlu vatan algısının yanında Türkmen aidiyetini yansıttığı düşünülmüştür. Sare resminde Türk bayrağına ve Türkmen bayrağına yer vermiş arasında da bir kalp çizmiştir. Resminin arkasında yazdığı şiirde ‘’Telafer vatanım, ona bağlı canım.’’ dizeleriyle Telafer’e olan bağlılığını dile getirmiştir. Buradan hareketle Sare’nin Türkmen aidiyetini yansıttığı düşünülebilir.

Çocukların Yarı-yapılandırılmış Görüşmelerindeki Barış, Güven ve Vatan Algıları

Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki barış algıları

Bu başlık altında, sığınmacı çocuklarla yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden barış kavramına yönelik algılarıyla ilgili elde edilen bulgular sunulmuştur. Çocukların görüşmelerinden elde edilen barış algıları; kişiler arası ilişkiler ve negatif barış kategorileri altında sunulmuştur.

Kişiler arası ilişkiler

Kişiler arası ilişkiler kategorisi altında çocuklar arkadaşlık, oyun oynamak, paylaşmak, yardımlaşmak, birliktelik ve hediyeleşmek temalarına değinmişlerdir.

Barışı arkadaşlık temasında değerlendiren Arda, barış nedir sorusuna “Arkadaş gibi.” cevabını vermiş, “Barış olmazsa neler olur?” sorusuna da “Arkadaşım olmazsa ne yaparım ben?” şeklinde cevap vererek barışı arkadaşlıkla içselleştirmiş denilebilir. Ata barış olmazsa neler olur sorusuna “İkisinin arasında arkadaşlık biter.” Şeklinde cevap vererek barış kavramını arkadaşlık ile bağdaştırmıştır. Hakan “Arkadaşlık için barış gereklidir.” diyerek barışı arkadaşlık için bir durum olarak yansıtmış denilebilir. İzzet “Barış gerekli midir?” sorusuna: “Evet, insanlar birbirleriyle arkadaş olurlar.” şeklinde cevap vererek barışı arkadaşlık için gerekli bir durum olarak yansıtmıştır. Rana da “Kavga olmasın diye, barış arkadaşlık için gereklidir.” diyerek barışı arkadaşlık ile ilişkilendirmiştir. Sare “ Dost olmak çok güzel bu yüzden barış gereklidir. Biri küsse başkasıyla arkadaş olamaz. Bir kere tenefüse çıkmıştık. Yakan top oynamıştık. Oyuna küs olduğu için arkadaşımı almadı. Ben de neden küstün dost olmak çok güzel dedim.” açıklamasıyla barışı yansıtmıştır.

Barışı oyun oynamak temasında değerlendiren Esmâ arkadaşıyla küstüğünü fakat sonra barışıp yeniden oynamaya başladığını paylaşmış, Gözde barışı iki arkadaşın oyun oynaması şeklinde ifade etmiştir. Hakan barışı “Birbirimizi sevmek, beraber oyun oynamak için gereklidir.” şeklinde açıklamıştır. Rana “Barış önemli midir?” sorusuna “Evet çünkü barış olursa arkadaşınla oyun oynayabilirsin.” cevabını vermiştir. Sare barış olmazsa oyun oynayamayacağını evde kalacağını söylemiş “ Bir kere teneffüse çıkmıştık. Yakan top oynamıştık.

Oyuna k s olduğu için arkadaŐını almadı. Ben de neden küstün dost olmak çok güzel dedim.” ifadelerini paylaşmıştır.

Gonca barışla ilgili soruları yanıtlarken paylaşmak üzerinde durmuŐ, barışı: “ocuklar barış yaparlar oynarlar, paylaŐırlar eŐyalarını yemeklerini.” Şeklinde tanımlamıştır. Barış olmazsa insanların birbiriyle paylaŐma etkinliğini yapmayacağını belirtmiştir. UĞur “Barış nedir?” sorusuna “ İyi bir Şeydir. Arkadaşlık, paylaşmak, mesela senin telefonun varsa ona da gösterirsin. Arkadaşımla her Şeyi paylaŐırım.” cevabından hareketle UĞur’un barışı paylaşmak olarak yansıtığı düşünülebilir. Sare barışı “ Arkadaşınla paylaşmak” Şeklinde tanımlamıştır.

Ayşe barışı “ Arkadaş olmak, arkadaşıma, anneme, teyzeme yardım etmek. YaŐlı teyzelere yardım etmektir.” biçiminde ifade ederek, barışla ilgili yardımlaşma temasını yansıtıŐtır. Barış gerekli midir sorusuna “ Evet çünkü insanların birbirine yardım etmesi lazım, parkta bir ocuk düŐerse gidip ona yardım etmeliyiz.” cevabını vererek yine yardımlaşma temasını vurgulamıştır.

Kaan barışı ilk olarak “İnsanların birlik olmasıdır.” Şeklinde tanımlamış, Atiye ise barışın hep beraber olabilmek ve hiç ayrılmamak için gerekli olduğunu söylemiştir. Buradan hareketle Kaan ve Atiye’nin barışı birliktelik temasında yansıtığına ulaşılabilir.

Negatif barış

Negatif barış kategorisi altında çocuklar kavga etmemek ve savaşın olmaması temalarına değinmişlerdir. Bu temalar barışın olumlu bir durumun olmaması ve olumsuz durumlarla eŐleŐtirilmesi nedeniyle Negatif Barış kategorisi altında toplanmıştır.

Veli “BarıŐta d v Őmeyiz, kavga etmeyiz. Bunlar olmaz. “ diyerek barışı tanımlamıştır. Barışın her yerde olup olmadığı sorulduğunda Irak’ta olmadığını, Daeş tarafından zarar verildiğini ve insanların boynunu kestiklerini anlatmıştır. Gözde barışı tanımlarken “Kavga yapmamak” açıklamasına yer vermiş, “Barış her yerde var mıdır?” sorusuna “ Bazı insanlarda yok. Bazı insanların kalbi kirli siyah onlar hep kötülük yaparlar.” cevabını vermiştir. Kaan barışı tanımlarken kimsenin kimseyle k smemesi, kavga etmemesi, birini sulamaması ifadelerine

yer vermiş, “Barış gerekli midir?” sorusuna Ankara’nın Demetevler semtinde mültecilere yönelik yapılan kötü muameleleri işaret ederek “ Evet gereklidir. Demetevler’de gördünüz değil mi? Böyle kişiler için. Sadece kötü insanlarla barışmamalıyız. Arkadaş olmamalıyız. Onlara barışı öğretiriz. İyi insan olurlarsa arkadaş oluruz ama anlamazlarsa hayır.” cevabını vermiştir.

Elif barış nedir sorusuna: “ Irak’ta çok kötü insanlar vardı. Bizim gibi barış yapsalar çok güzel olurdu hayatımız. Şimdi bizim okulumuz gitti evimiz gitti. Keşke barışsaydılar Irak’ta herkes evine dönseydi çok güzel olurdu. Şimdi Irak’ta barış yok çok kötü oldu. Çok insan öldü. Komşularımız açlıktan susuzluktan hepsi ölüyor. Kimse su yemek vermiyor.” şeklinde yanıt vermiştir. Barışın gerekli olup olmadığı sorulduğunda “ Evet çok gerekli. İnsanların hayatları kurtulsun iyi yaşasın diye. Şimdi Irak’ta gençler çocuklar ölüyor. Bunlar için gerekli.” ifadelerine yer vermiştir. Elif barışı savaş kavramıyla yansıtmış barış olmadığı için savaşa maruz kaldıklarını yansıtmıştır. Bu nedenle savaşın olmaması teması altında değerlendirilmiştir. Ayrıca Elif’in barışla ilgili soruları yanıtlarken barış olmadığı için Türkiye’ye geldiklerini fakat bazı insanların onlara kötü davrandığını “ Şimdi biz burada yabancı gibi yapıyorlar. Bazen burada bize kötü şeyler yapıyorlar. Ben bir gün pazardan geliyordum. Bana birisi ‘Çıkın gidin Türkiye’den, siz ne yapıyorsunuz niye geldiniz buraya?’ dedi. Küfür etmeye başladı. Ben Türkiye’yi çok sevdim aslında ama bazı insanlar bize böyle yapınca biz sıkılıyoruz. Keşke barışsaydılar Irak’ta herkes evine dönseydi çok güzel olurdu.” ifadeleriyle paylaşmıştır.

Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki güven algıları

Bu başlık altında, sığınmacı çocuklarla yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden güven kavramına yönelik algılarıyla ilgili elde edilen bulgular sunulmuştur. Çocukların görüşmelerinden elde edilen güven algıları; tehlikelerden uzak olma, ilişkiler boyutu ve mekansal güven kategorileri altında sunulmuştur.

Tehlikelerden uzak olma

Tehlikelerden uzak olma kategorisi altında çocuklar savaşın olmaması ve bomba sesinin olmaması temalarına değinmişlerdir. Bu başlıkta çocukların ortak

olarak savaşın olmadığı ve bomba seslerinin olmadığı yeri güvenli olarak gördüklerine ulaşılmıştır.

Ahmet “İnsanlar nasıl bir yerde güvende olurlar?” sorusuna “Her yerde olurlar ama savaş olursa güvende olamazlar.” diyerek güvende olabilmek için savaşın olmaması gerektiğini paylaşmıştır. Arda “Hocam yani biz Türkiye’de güvendedeyiz inşallah öyle bir şey hocam. Hocam Irak’ta savaş olurdu. Babam üzüldü, annem üzüldü. Biz orada olsak savaş var. Elhamdülillah Türkiye’deyiz yani çok güzel Türkiye.” şeklinde açıklamasıyla savaş nedeniyle Irak’ta güvende olmadıklarını, Türkiye’de savaş olmadığı için güvende hissettiğini yansıtmıştır denilebilir. Atiye güveni “...korkmadan dışarıda oynamak, okula gitmek.” olarak tanımlamıştır. Kendini nasıl güvende hissettiği sorulduğunda ise “ ... bomba sesleri olmazsa ve savaş olmazsa.” cevabını vermiştir. İzzet “ Savaş olmazsa barış olursa güvende olurlar. “ şeklinde nasıl güvende olacağını paylaşmıştır. Kaan “ Güven; birisine güvenmek ya da kendimi iyi bir yerde hissetmek. Hiçbir şeyin gelemeyeceği bir yer. Dağlarda falan küçük bir ev gibi bir şey olsa orada otursam hiç kimse gelemez oraya.” ifadesiyle güveni tanımlamıştır. Kendini nasıl güvende hissedersin sorusuna “ Savaşın olmadığı bir yerde, kavga olmadığı bir yerde, herkesin iyi olduğu bir yerde güvende hissederim.” cevabını vermiştir. Kaan’ın bu ifadesinden güven algısını, tehlikelerden uzak olma olarak yansıttığı düşünülmektedir.

Atiye ve Hakan’ın ifadelerinde diğer çocuklara göre farklı olarak güvenli yerde bomba sesinin olmamasına vurgu yapıldığına ulaşılmıştır.

İlişkiler boyutu

İlişkiler boyutu kategorisinde çocuklar güven algılarını aileyle beraber olmak, emanet etmek, arkadaşlarla beraber olmak ve birine güvenmek temalarında yansıtmışlardır. Çocuklardan biri dışında hepsi güveni tanımlarken “aileyle birlikte olmak” ifadesine yer vermiş ya da “Kimlerle güvende olursun?” sorusuna aile ile birlikte cevabını vermiştir.

Ahmet güveni “Hep ailen olsa güvende olursun.” şeklinde ifade ederek güveni aileyle birlikte olmak olarak yansıtmıştır. Elif güvenle ilgili soruların hepsinde ailesiyle birlikte olmayı vurgulamıştır. Güveni “ Güven annen baban yanında olacak, vatanında olmak. Çok güzel olur öyle.” biçiminde ifade etmiştir.

Kaan dışında tüm çocukların “Kimlerle güvende olursun?” sorusuna ailemle, akrabalarımle cevaplarını verdiklerine ulaşılmıştır.

Selin: “Nasıl güvende olursun?” sorusuna “ İyi bir insan olursa kendimi emanet ederim.” cevabını vererek güveni, emanet etme kavramıyla yansıtmıştır. Ayşe güveni “ Arkadaşım bana bir şey verse mesela ben ona iyi bakmalıyım. Kırmamalıyım, ıslatmamalıyım.” şeklinde açıklamış ve güveni emanet etme ile ifade etmiştir.

Kaan; “Yanımda arkadaşlarım olduğunda şakalaştığımızda güvende hissederim.” ifadesini vermiş, Uğur ise güveni “Arkadaşıma güvenmek. İyi arkadaşsa kötü adam değilse güvenilebilirsin.” şeklinde açıklamıştır.

Gonca güveni “Bir insana güveniyoruz bunun gibi bir şey.” ifadesiyle birine güvenmek teması altında değerlendirmiştir. Turan güven kavramını arkadaşına güvenmek olarak ifade etmiş, bundan dolayı ifadesi birine güvenme teması altında değerlendirilmiştir. Nida güveni “Kendime güvenmek, komşularıma güvenmek gibi.” şeklinde ifade etmiştir. Sare “Mesela biri bana dedi ki; yan tarafa gitme köpekler var. Ben de ona inanmadım gittim bana bir şeyler olabilir. Yani birbirimize güvenmeliyiz.” şeklinde ifadesiyle güveni insanların birbirine güvenmesi bakımından yansıtmıştır. Selin güven nedir sorusuna: “ Birbirine güvenmek ve iyi davranmak.” biçiminde cevap vermiştir.

Mekansal güven

Mekansal güven kategorisinde çocuklar güven algılarını; ev, vatanında olmak ve Türkiye’de olmak temalarında yansıtmışlardır. Bu kategorinin oluşmasına özellikle yarı-yapılandırılmış görüşmelerde sorulan “Kendini nerede ve kimlerle güvende hissediyorsun?” sorusuna verilen cevaplar ortam hazırlamıştır.

Esmâ “ Eve girsem güvende olurum. Dışarıda güvende olmam.” diyerek evde güvende hissettiğini paylaşmıştır. Gonca “ En çok evde güvende olurum. Kimse gelmez eve.” şeklinde açıklamasıyla güvende hissettiği yeri ev olarak yansıtmıştır. Uğur evinde güvende hissettiğini paylaşmış, hırsız olursa evde güvende olamayacağını söylemiştir.

Güveni vatanında olma duygusu ile yansıtan Doğa güven kavramını “Vatanındaysan, evin, araban varsa her şeyini yaptırıyorsan güven olur.” biçiminde tanımlamıştır. Buradan hareketle Doğa'nın güveni vatanında günlük hayatına sorunsuz biçimde devam edebilmek olarak yansıttığı düşünülebilir. Elif güveni anne ve babasıyla birlikte vatanında olmak olarak tanımlamış, “Vatanım güzel olsaydı, çok güzel olurdu.” şeklinde vatanının durumunun farkında olduğunu ve bu nedenle vatanından uzak kaldığını fakat; onun için güvenin vatanında olmak olduğunu yansıtmıştır. Hakan “Güven olsaydı biz evimizde kalırdık başka yere gitmezdik.” diyerek güvenlik kaygısı nedeniyle vatanından uzak kaldığını dile getirmiştir. İzzet “ Evimde. Irak'ta. Burada da güvenli hissedirim. Ama orayı daha çok seviyordum buraya alışmadım.” diyerek kendini vatanında Irak'ta güvende hissettiğini dile getirmiştir. Nida'nın “ Ben Irak'ta büyüdüm bu yüzden Irak'ta güvende hissedirim, ailemin ortasında olunca. Irak'ta her şey vardı. Burada hiçbir yere çıkmıyoruz.” şeklinde açıklamasıyla kendini Irak'ta güvende hissettiğine ulaşılabilir.

Arda güveni “ Biz Türkiye'de güvendeyiz inşallah öyle bir şey hocam. Hocam Irak'ta savaş olurdu. Babam üzüldü, annem üzüldü. Biz orada olsak savaş var. Elhamdulillah Türkiye'deyiz yani çok güzel Türkiye.” açıklamasıyla Türkiye'de güvende hissettiğini paylaşmıştır. Ayrıca Irak'ta savaş olduğu ve Türkiye'de savaş olmadığı için güvende hissettiği söylenebilir. Rana savaşın ve kavganın olmadığı yerde güvende olabileceğini söylemiş ve Türkiye'de güvende hissettiğini paylaşmıştır. Şükran da “Türkiye'de güvende olurum. Burası iyi çünkü.” şeklinde açıklamasıyla Türkiye'de güvende hissettiğini paylaşmıştır.

Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki vatan algıları

Bu başlık altında, sığınmacı çocuklarla yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden vatan kavramına yönelik algılarıyla ilgili elde edilen bulgular sunulmuştur. Çocukların görüşmelerinden elde edilen vatan algıları; ihtiyaçların sağlanması ve aidiyet algısı kategorileri altında toplanmıştır.

İhtiyaçların sağlanması

İhtiyaçların sağlanması kategorisinde çocuklar vatan algılarını yansıtırken park yapan, okul yapan ve eğitimi sağlayan, yardım yapan, koruyan ve kurtaran

ve çalıştıran temalarına değinmişlerdir. Bu kategoride çocuklar ortak olarak vatanın sağladığı hizmetler, faydalar bakımından vatan algılarını yansıtmışlardır.

Arda ‘‘Vatan her şeyi yapar sana park yaparlar oynarsın. Okula gidersin okursun. Vatan olmasa ne yaparsın ki? Vatanın yok okumak da yok. Nasıl okuyacaksın? Öyle oturup bakacaksın sadece. Şimdi biz buraya geliyoruz, okuyoruz, Türkçe öğreniyoruz.’’ ifadeleriyle vatan algısını yansıtmıştır. Arda’nın bu açıklamalarından kendi bulunduğu yaş düzeyine bakılarak ihtiyaç duyduğu oyun, eğitim gibi ihtiyaçları sağlama çerçevesinde vatan algısı olduğu söylenebilir.

Ayşe vatan kavramında ‘‘ Vatan bizi korur, yardım verir, çalıştırır ağabeylerimi babalarımı.’’ açıklamasını yapmıştır. Buradan hareketle Ayşe’nin vatan kavramını güvenlik ihtiyacını sağlayan ve hayatlarını sürdürebilmeleri için iş sağlayan şeklinde tanımladığı söylenebilir. Gonca vatan kavramında ‘‘ Vatan herkese yemek verir, dağıtır. Bazı insanları buraya getirir. Hani Irak’tan geliyorlar ya böyle geçirir. Uçakta götürür. Herkese yemek dağıtır. Açlara dilenene ev alır, yardım eder. Irak’ta öyleydi ama kötüler bizim vatanımızı öldürdüler.’’ ifadelerini kullanmıştır. Gonca’nın ifadelerinden hareketle vatanın yardım eden, mensuplarını koruyan bir kurum olduğu algısına ulaşılabilir. Vatanımızı öldürdüler ifadesinden vatani somutlaştırdığına ve ona ifadesinde yer verdiği hizmetleri sağlayan varlığın artık olmadığı algısına ulaşılabilir. Selin vatan kavramını açıklarken ‘‘Bizi koruyacak, yemek gönderir. Bizim vatanımız hep bize yemekler getirirdi. Poşet poşet un getirirlerdi. Vatan insanları korur. Güzeldir. Vatanım Irak’ta ama bizim köy öldü. Bizi kuran kişi öldü. Sonra da kavga ediyorlar korumak için. Ama bazen koruyamıyorlar. Daeş iyileri öldürüyor. Annem görmüştü. Bir kadının bebeğini öldürmüşlerdi.’’ ifadelerine yer vermiştir. Selin’in ifadelerinde hareketle vatan algısının ihtiyaçları karşılayan, koruyan, yemek ve yardım veren şeklinde olduğuna ulaşılmaktadır. Ayrıca kaybedilmiş bir vatan algısı da olduğu söylenilebilir.

Sare ‘‘Vatanımıza güvenmeliyiz. Onu çok sevmeliyiz. Zaten ben çok seviyorum. O bizi kurtardı her şeyden. Bizi her şeyden kurtarıyor. Burada savaş çıkmıştı 15 Temmuz’da. Vatanımız bizi kurtardı. Zaten biz vatanımız için Kızılay’a gittik. Bayraklar vardı.’’ şeklinde vatanla ilgili görüşlerini açıklamıştır. Sare’nin bu ifadelerinden vatan algısının kişilerin ve toplumun güvenlik ihtiyacını

sağlayan şeklinde olduğuna ulaşılabilir. 15 Temmuz darbe girişiminde yaşadığı durumu ifade ederek; vatanımız bizi kurtardı şeklinde açıklaması, Türkiye'ye yönelik vatan algısını içselleştirmiş olduğunu düşündürebilir. Elif vatanı "Kardeşlik demek, biri düşse diğeri kaldırır." şeklinde ifade etmiştir. Bu ifadesinden Irak ve Türkiye arasında duygusal bir bağ kurduğu ve Irak'ta içinde buldukları durumdan Türkiye'nin kurtardığı algısını yansıtmış olduğuna ulaşılabilir.

Aidiyet algısı

Aidiyet algısı kategorisinde çocuklar; Irak, evinin ve eşyalarının olduğu yer, doğduğu yer, iletişim kurabildiği yer, tanıdığı kişilerle yaşadığı yer, ev ve toprak temalarını vurgulamışlardır. Bu kategoride çocukların vatan kavramını genel itibarıyla bir yere ait olma, sahiplik ve kabul edilme ihtiyaçları bağlamında değerlendirdiklerine ulaşılmıştır.

Ahmet vatan algısını Irak olarak değerlendirmiştir. Abdullah " Vatan işte Irak gibi olmaktır. Ama Irak'tan vatandan çıkmak hiç iyi bir şey değil. Hani savaştan girdiler ya her yeri dağıtmışlar. Bakıyoruz hep biz." ifadelerine yer vermiştir. Vatan kavramında Irak olarak tanımlama yapması Irak'a yönelik aidiyetini yansıttığını düşündürmektedir. Irak'tan bırakıp Türkiye'ye geldikleri için orayı sahipsiz bıraktıkları algısı olduğu düşünülebilir. Abdullah "Bir insan neden bir yere vatanım der?" sorusuna "Çünkü vatanı onun kalbidir." şeklinde cevap vererek vatanına yoğun duygusal bağ hissettiğine ulaşılabilir. Nida vatan kavramına ilişkin sorulara " Vatan her şeydir. Bizim büyüğümüz olsaydı Irak'a geçmelerine izin vermezdi. Vatanımızı bitirmelerine izin vermezdi. Ama şimdi vatanımızı kurtarmak için askerlerimiz var. Kurtarınca biz gideriz. Bizim vatanımızın büyüğünü öldürdüler bu yüzden vatanımız dağıldı." ifadeleriyle yanıt vermiştir. Nida'nın ifadelerinden vatanı olarak Irak'ı gördüğüne, oradaki durumun farkında olduğuna ve Irak'a geri dönme arzusu olduğuna ulaşılabilir. Şükran vatan nedir sorusuna "Benim vatanım Irak'tır." diyerek Irak aidiyetini yansıtmıştır.

Esmâ vatan kavramını " Orada evlerimiz vardı. Hepimizin evi vardı orası bize güzel gelirdi. Evlerimizi bıraktık geldik." biçiminde açıklamıştır. İzzet vatanın içinde insanların yaşadığı bir yer olduğunu söylemiştir. "Vatansız bir insan olur mu?" sorusuna " Hayır hocam çöllerde mi yaşarlar?" cevabını

vermiştir. “Bir insan bir yere neden vatanım der?” sorusuna “Kendi köyü olduğu için, evi orada olduğu için.” cevabını vermiştir. Fahri vatani “ Evi olur, eşyaları orada olur vatanında.” biçiminde ifade etmiştir. Uğur “ Hocam vatan her yer. Benim vatanım Irak. Ben orada yaşadım. Orada doğdum. Bir ev alsam vatandaş olurum artık ben de Türk olurum. Artık Irak’ı unuturum.” ifadelerinden hareketle vatan algısını bir eve sahip olma olarak yansıttığına ve Türkiye’de bir eve sahip olduğunda vatanının değişeceği düşüncesi olduğu söylenebilir.

Elif vatan algısını “ Vatanda herkes birbirini tanır yaşar. Şimdi biz burada yabancıyız kimseyi tanımıyoruz. Burada kızlar hiçbir şey yapmıyorlar. Biz buradaki gibi giyinemezdik. Dışarı bir başımıza çıkmazdık annem olmadan. Burası çok güzel anneleri babaları hiç karışmıyor.” şeklinde açıklamıştır. Elif’in burada yabancıyız, kimseyi tanımıyoruz demesi Türkiye’ye entegre olmadığını ve aidiyet kuramadığını düşündürmektedir.

Rana vatan algısını “ Bir millet gibi. Her yerde insanlar var, nasıl konuşuyorlar? Arapça, Türkçe, İngilizce buna göre vatan olur. İnsanlar hepsi der ki İngilizce, Farsça konuşmak ister bu yüzden önemlidir.” biçiminde dil vurgusu yaparak, iletişim kurabilme bakımından yansıtmıştır. Gözde de vatan algısını yansıtırken orada dilimiz vardı ifadesine yer vermiştir. Buradan hareketle çocukların vatan algılarını iletişim kurabilme, dile sahip olma üzerinden bir aidiyet temasıyla yansıttıkları söylenebilir.

Vatan kavramında “Bir insan bir yere neden vatanım der?” sorusuna bazı çocuklar orada doğup büyüdüğü için cevabını vermişlerdir. Ayşe “ Hem doğduğu yerdir hem de sevdiği yerdir.” şeklinde, Gözde “ Çünkü orada doğdu, yaşadı büyüdü orada bu yüzden.” şeklinde açıklamıştır.

Kaan vatan kavramını “Topraktır. İsmi olduğu için, bayrağının renkleri oluyor. Orası vatanımız olduğu için hiç kimse bize bir şey yapamaz. İstedığımızı yapabiliriz. Ev alabiliriz. Futbol sahası yapabiliriz. Orada oynayabiliriz.” ifadeleriyle açıklamıştır. “Vatanın olmayan bir yerde bunları yapamaz mısın?” sorusuna “ Yapabilirim de bazıları kabul etmez pek. Bazıları bağırıyor küfür ediyor. Onlar yapamaz.” şeklinde cevap vermiştir. Bu ifadelerinden Kaan’ın Türkiye’de maruz kaldığı olumsuz durumlar olduğuna ve bu durumların onu olumsuz etkilediğine ulaşılabılır. “Bir insan neden bir yere vatanım der?”

sorusuna ‘‘ Onu sevdiği için, orada tarihi hisleri olduğu için, onun toprağı olduğu için.’’ cevabını vermiştir. Kaan vatandaşlık ile aidiyet oluşturmayı birbirinden ayırmış ‘‘ ocukluktan buyyene kadar bir yerde kalsa orada vatandaş olabilir. O (Irak) gerçek vatanım olur, burası ikinci vatanım olur. ‘‘ ifadesiyle Irak’a olan aidiyetini dile getirmiştir.

Atiye ‘‘Vatan ev gibidir. Güvende yaşarız.’’ şeklinde vatani açıklamış, vatani ev gibi görerek aidiyet, bir yere ait olma bakımından yansıtmiştir.

Dördüncü Bölüm

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırma verilerinin analizine dayalı ulaşılan sonuçlara ve sonuçların literatür ile ilişkisini inceleyen tartışmaya yer verilmiştir.

Sonuç

Çocukların resimlerindeki barış algısına ilişkin sonuçlar

İlkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocuklar, barış algılarını resimlerine nasıl yansıtmışlardır? Alt problemine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çocukların barış kavramını çizdikleri resimlerde barışı ilişkiler boyutunda ve Türkiye'ye yönelik olumlu algıları şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca çocukların barış algılarını semboller aracılığıyla da yansıttıklarına ulaşılmıştır. Çocukların barışı en çok ilişkiler boyutunda yansıttığı sonucuna varılmıştır.

Çocukların barışı ilişkiler boyutunda; arkadaşlık, ülkeler arası barış, ailenin bir arada olması ve yardımlaşma konularıyla ilişkilendirdiklerine ulaşılmıştır. Ayrıca barış kavramı çocuklar tarafından en çok arkadaşlık konusuyla ilişkilendirilmiştir.

Çocukların barış kavramını Türkiye'ye yönelik olumlu algılarıyla yansıtırken resimlerinde mutlaka Türk bayrağı çizdiklerine ve ifadelerinde Türkiye'ye yönelik olumlu söylemlerde bulduklarına ulaşılmıştır.

Çocukların resimlerinde barış algılarını yansıtırken, sembollere başvurduklarına ulaşılmıştır. Bu sembollerin Türkiye bayrağı, el ele tutuşan insanlar, kalp, Irak bayrağı, çiçek ve balon olduğuna ulaşılmıştır. Çocukların barış kavramına yönelik çizdiği resimlerde sembol olarak en çok Türkiye bayrağı çizdiklerine ulaşılmıştır. Barış resimlerinde Türk bayrağı çizen çocukların bazıları Irak bayrağı çizmiş, bazıları çizmemiştir. Fakat barışı resmederken Irak bayrağını çizen her çocuk yanına mutlaka Türk bayrağı da çizmiştir.

Çocukların resimlerindeki güven algısına yönelik sonuçlar

İlkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocuklar, güven algılarını resimlerine nasıl yansıtmışlardır? Alt problemine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çocuklar güven kavramına yönelik çizdikleri resimlerde güveni emniyette olma, kişilere güven ve mekansal güven anlayışlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Çocuklar güven kavramını resimlerinde en çok mekansal güven anlayışında yansıtmıştır.

Çocukların güven kavramını emniyette olma konusunda tanımlarken kendini güvende hissetme ve korunma temaları ilişkilendirdiklerine ulaşılmıştır.

Çocuklar kişilere güven konusunu anne ile birlikte olmak ve bir kişiye güvenmek konularına vurgu yapmışlardır.

Çocuklar mekansal güven anlayışını; Irak'a duyulan özlem, Türkiye'ye yönelik olumlu güven algısı, mutlu hissedilen yer ve okul konularıyla ilişkilendirmiştir. Çocukların güven kavramını resimlerinde en çok Irak'a duyulan özlem konusuyla yansıttığı görülmüştür.

Çocukların resimlerindeki vatan algısına yönelik sonuçlar

İlkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocuklar, vatan algılarını resimlerine nasıl yansıtmışlardır? Alt problemine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çocuklar vatan kavramına yönelik çizdikleri resimlerde vatani Irak'a yönelik aidiyetleri, Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algıları, Irak ve Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algıları ve Türkmen aidiyeti konularıyla yansıtmışlardır. Çocukların vatan kavramını resimlerinde en çok Irak'a yönelik aidiyet konusunda yansıttıkları görülmektedir.

Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki barış algılarına yönelik sonuçlar

İlkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocuklar, barış algılarını yarı-yapılandırılmış görüşmeler sırasında nasıl yansıtmışlardır? Alt problemine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çocuklar barış kavramını yarı-yapılandırılmış görüşmelerde kişiler arası ilişkiler ve negatif barış algıları şeklinde yansıtmış olduklarına ulaşılmıştır. Çocukların barış kavramını en çok kişiler arası ilişkiler başlığında ifade ettikleri bulunmuştur.

Çocukların kişiler arası ilişkiler kategorisinde; arkadaşlık, oyun oynamak, paylaşmak, yardımlaşmak, birliktelik ve hediyeleşmek temalarıyla ilişkilendirdiklerine ulaşılmıştır. Yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerde çocuklar barış kavramını en çok arkadaşlık temasıyla ilişkilendirmişlerdir. Çocukların görüşmelerde verdikleri cevaplardan hareketle arkadaşlık için ve oyun oynayabilmek için barışı gereklilik olarak gördüklerine ulaşılmıştır.

Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde barış kavramını negatif barış kategorisinde ifade eden çocuklar; kavga etmemek ve savaşın olmaması temalarına değinmişlerdir. Bu kategori; çocukların barışı ifade ederken olumsuz durumlara yer vermeleri ve barışı o olumsuzluğun olmaması olarak ifade etmeleri nedeniyle negatif barış olarak isimlendirilmiştir.

Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki güven algısına yönelik sonuçlar

İlkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocuklar, güven algılarını yarı-yapılandırılmış nasıl yansıtmışlardır? Alt problemine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde çocuklar güven kavramını; tehlikelerden uzak olma, ilişkiler boyutu ve mekansal güven kategorileri altında ifade ettiklerine ulaşılmıştır. Çocukların güveni en çok ilişkiler boyutunda aileyle beraber olmak konusunda yansıttığı sonucuna varılmıştır.

Tehlikelerden uzak olma kategorisinde güven kavramının; savaşın olmaması ve bomba sesinin olmaması konularıyla ilişkilendirildiğine ulaşılmıştır. Güveni tehlikelerden uzak olma olarak değerlendiren ve bomba sesinin olmaması şeklinde vurgu yapan sığınmacı çocukların Türkiye'ye geliş zamanı diğer çocuklara göre daha yenidir. Çocukların duygularının taze olması nedeniyle bu vurguyu yaptıklarına ulaşılmıştır.

İlişkiler boyutu kategorisinde güven kavramının; aileyle beraber olmak, emanet etmek, arkadaşlarla beraber olmak ve birine güvenmek temalarında yansıtıldığına ulaşılmıştır. Güven kavramına yönelik yarı-yapılandırılmış görüşmelerde çocuklar güveni en çok aileyle beraber olmak şeklinde ifade etmişlerdir.

Çocuklar mekansal güven kategorisinde güveni; vatanında olmak ve Türkiye'de olmak temalarında yansıtmışlardır.

Çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerindeki vatan algısına yönelik sonuçlar

İlkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocuklar, vatan algılarını yarı-yapılandırılmış görüşmelerde nasıl yansıtmışlardır? Alt problemine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Sığınmacı çocukların yarı-yapılandırılmış görüşmelerinden elde edilen sonuçlara göre vatan kavramını; ihtiyaçların sağlanması ve aidiyet algısı kategorileri altında yansıttıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların vatan kavramını en çok aidiyet kategorisi altında ifade ettiğine ulaşılmıştır.

Çocukların vatan algılarını ihtiyaçların sağlanması kategorisinde; park yapan, okul yapan ve eğitimi sağlayan, yardım yapan, koruyan ve kurtaran ve çalıştıran temalarıyla ilişkilendirdikleri bulunmuştur.

Aidiyet algısı kategorisinde çocukların vatan algılarını; Irak, evinin ve eşyalarının olduğu yer, doğduğu yer, iletişim kurabildiği yer, tanıdığı kişilerle yaşadığı yer, ev ve toprak konularıyla ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tartışma

Araştırmanın resimlerden elde edilen bulgularında ilkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocuklar barış kavramını ilişkiler boyutu kategorisi altında; arkadaşlık, ülkeler arası barış, ailenin bir arada olması, yardımlaşma temalarında ve Türkiye'ye yönelik olumlu algı kategorisi altında yansıtmışlardır. Ayrıca çocuklar resimlerinde barışı anlatırken sembollere başvurmuşlardır. Bu sembollerin yaygın olarak kullanılanları Türk bayrağı, el ele tutuşan insanlar, kalp, Irak bayrağı, çiçek ve balon olduğuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgularında çocukların barış kavramını kişiler arası ilişkiler başlığında; arkadaşlık, oyun oynamak, paylaşmak, yardımlaşmak, birliktelik ve hediyeleşmek; negatif barış kategorisi altında; kavga etmemek ve savaşın olmaması konularıyla ifade ettikleri bulunmuştur.

Buradan hareketle çalışmada barış kavramına yönelik resimlerden ve yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen sonuçların birbiriyle örtüştüğüne ulaşılmıştır. Hem resim analizlerinden, hem de yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgu ve sonuçlarda çocukların barışı en çok ilişkiler bağlamında arkadaşlık ile ilişkilendirdiği bulunmuştur. Yine diğer temalara bakıldığında yardımlaşma, birliktelik gibi konuların da paralellik gösterdiği görülmektedir. Sonuç olarak iki yöntemle elde edilen bulguların örtüştüğü görülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre çocuklar barış algılarını arkadaşlık, yardımlaşma gibi pozitif bağlamda yansıtırken, kavganın olmaması ve savaşın olmaması gibi negatif bağlamda da yansıtmışlardır. Galtung barışı negatif ve pozitif barış olarak ayırmış; negatif barışı şiddetin olmaması ile pozitif barışı ise bütünlük ve iyimserlik gibi olumlu durumlarla ifade etmiştir (Grewal, 2003). Yine literatüre bakıldığında barış, şiddetin ve savaşın olmadığı faydalı ilişkiler şeklinde tanımlanmıştır. Buna bağlı olarak barış eğitimi; çatışmasız ve şiddetin olmadığı ilişkiler kurmak için gerekli tutum, değer ve davranışların eğitimi olarak gösterilmiştir (Johnson & Johnson, 2005). Bu bakımdan çocukların barış algılarının literatürdeki ifadeler ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Köse ve Bayır (2016)'ın elde ettiği sonuçlara göre çocuklar resimlerinde ebeveynler arası barış, kişiler arası barış ve ülkeler arası barış konularına vurgu yapmışlardır. Bu bakımdan yapılan araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Walker, Myers-Bowman ve Myers-Walls (2003)'in çalışmasında Yugoslavya-Nato çatışması sonrasında çocukların barış ve savaş kavramlarının resimlerini çizmeleri istenmiştir. Çalışma sonunda barışla ilgili kişiler arası etkileşim ile negatif barış temalarının ortaya çıktığına ulaşılmıştır. Kişiler arası etkileşim temasında arkadaş olmak, el sıkışmak ya da el ele tutuşmak, birine yardım etmek ve birlikte oynamak konularına yer vermişlerdir. Bu bakımdan araştırmanın ilişkiler boyutunda ele alınan arkadaşlık, yardımlaşma konuları ve sembollerde yer verilen el ele tutuşma konularında sonuçların örtüştüğüne ulaşılmıştır. Sonuçların yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen barış algısı bulguları ile de örtüştüğüne ulaşılmıştır.

Bedir ve Demir (2008) ilköğretim 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin metaforlar aracılığıyla barış algılarını incelemiş; sonucunda öğrencilerin barışı sevgi, başkalarına saygı, uzlaşma, mutluluk, arkadaşlık, kardeşlik, hoşgörü, Atatürk, çiçekler ve duygular olarak vurgulamışlardır.

Türk ve Macar üniversite öğrencilerinin barış algılarını tespit etmek ve karşılaştırmak için yapılan çalışmada Türk öğrenciler barışı; huzur ve mutluluk içinde bir arada yaşamak, düşmanın olmayışı, insana insan olarak muamele etmek, huzur ve kardeşliğin kaynağı olarak tanımlamışlardır. Macar öğrenciler ise barışı; ayırım yapmadan hoşgörü çerçevesinde yaşamak, birbirini anlamak, özgür bir şekilde yaşamak ve huzur olarak tanımlamışlardır (İmamoğlu & Bayraktar, 2014). Bu çalışmada barışın her iki ülke öğrencileri tarafından ilişkiler konusunda olumlu durumların olması olarak yorumlandığı söylenebilir. Yapılan bu çalışmada da barış, sığınmacı çocuklar tarafından arkadaşlık, ailenin bir arada olması, yardımlaşma ve Türkiye'ye yönelik olumlu algı konularında yansıtılmıştır. Bu bakımdan çalışmaların barışın olumlu ilişkilerin yansıtılması bakımından benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Araştırmada ilkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocuklar güven kavramına yönelik çizdikleri resimlerde güveni emniyette olma, kişilere güven ve mekansal güven anlayışlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Çocuklar güven kavramını

resimlerinde en çok mekansal güven bağlamında Irak'a duydukları özlem biçiminde yansıtmışlardır. Emniyette olma kategorisinde korunma ve güvende olma duygularını yansıtırken; kişilere güven kategorisinde anne ile birlikte olma ve birine güvenmek temalarını vurgulamışlardır. Mekansal güven kategorisinde; Irak'a duyulan özlem, Türkiye'ye yönelik olumlu algı, mutlu hissettiğin yer ve okul konularını belirtmişlerdir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgularda çocukların güven algıları; tehlikelerden uzak olma, ilişkiler boyutu, mekansal güven kategorileri altında toplanmıştır. Çocuklar tehlikelerden uzak olma başlığı altında savaşın olmaması ve bomba sesinin olmamasını vurgulamışlardır. İlişkiler boyutunda; aileyle beraber olmak, emanet etmek, arkadaşlarla beraber olmak ve birine güvenmek konularıyla ifade ettiklerine ulaşılmıştır. Mekansal güven kategorisinde; ev, vatanında olmak ve Türkiye'de olmak konularına yer vermişlerdir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerden ulaşılan sonuçlara göre çocuklar güven algılarını en çok aileyle birlikte olmak şeklinde yansıtmışlardır. Çalışmada resim analizlerinden elde edilen sonuçlarla yarı-yapılandırılmış görüşmelerinden elde edilen sonuçlar birbiriyle örtüşmektedir.

Literatürde daha önceden sığınmacı çocukların güven algılarını inceleyen benzer çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak bireylerin güven ihtiyacının sağlanmasının önemi ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisine göre temelde nefes alma, beslenme gibi ihtiyaçlardan sonra ikinci basamakta kişinin güven ihtiyacı gelmektedir. Kendini, ailesini toplumunu güven ve emniyet içinde ve tehlikelerden uzak hissetme ihtiyacı bireylerin güven ihtiyacını oluşturmaktadır. Güven ihtiyacı sağlanmadan hiyerarşinin üçüncü basamağındaki bireyin ait olma, sevgi ve saygı gibi ihtiyaçlara ulaşması mümkün değildir (Maslow, 1954). Aidiyet bağı ile toplumsal güven birbiriyle ilişkilidir ve güven toplum içindeki bireyleri bir arada tutan harç olarak görülmektedir (Korkmaz, 2013). Bu bakımdan sığınmacı olarak ülkemizde bulunan çocukların güven ihtiyacının karşılanması, onların toplumdan kopuk ve kamplaşmış bireyler olmadan ülkemize aidiyet oluşturabilmeleri bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmada ilkokul düzeyindeki Türkmen sığınmacı çocukların vatan kavramına yönelik çizdikleri resimlerde vatani Irak'a yönelik aidiyetleri, Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algıları, Irak ve Türkiye'ye yönelik olumlu vatan algıları ve Türkmen aidiyeti konularıyla yansıtmışlardır. Çocukların vatan

kavramını resimlerinde en çok Irak'a yönelik aidiyet konusunda yansıttıkları görülmektedir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgularda çocuklar vatan kavramını; ihtiyaçların sağlanması ve aidiyet algısı kategorileri altında ifade etmişlerdir. İhtiyaçların sağlanmasında; park yapan, okul yapan ve eğitimi sağlayan, yardım yapan, koruyan ve kurtaran ve çalıştıran temaları bulunmuştur. Aidiyet algısında; Irak, evinin ve eşyalarının olduğu yer, doğduğu yer, iletişim kurabildiği yer, tanıdığı kişilerle yaşadığı yer, ev ve toprak konularına değinmişlerdir. Her iki yöntemle elde edilen bulgularda ortak olarak aidiyetin vurgulandığı görülmektedir.

Çiftçi ve Dikmenli (2016) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin vatan algılarını incelemiş; öğrencilerin vatani tanımlarken özellikle milli kimlik, bağımsızlık ve aidiyet algısına yönelik ifadeler kullandığına ulaşmıştır. Öğrenciler ayrıca; birlikte ve ortak yaşam, farklılıkların zenginliği ve gaye birliği algısı konularıyla da vatan algılarını yansıtmışlardır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar Çiftçi ve Dikmenli (2016) 'nin çalışmalarıyla aidiyet algısının vurgulanması ve birlikte yaşam konularına değinilmesi bakımından benzerlik göstermektedir.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre üçüncü basamakta ait olma ve sevgi ihtiyacı bulunmaktadır. Bu basamak başkalarıyla ilişki kurabilme, kabul edilme ve bir yere ait olma ihtiyacını içermektedir (Maslow, 1954). Bu çalışmada çocuklar vatan kavramında en çok aidiyet vurgusu yapmış, evinin eşyalarının olması, iletişim kurabildiği ve tanıdıklarının olduğu yer şeklinde tanımlamalara yer vermişlerdir. Bu bağlamda çocuklar vatan kavramı ile aidiyet ve kabul edilme ihtiyaçlarını yansıtmışlardır.

Öneriler

Ülkemizde sığınmacı ve mülteci çocuk sayısı oldukça fazla olmasına rağmen, sığınmacı ve mültecileri tanımaya, anlamaya ve sorunlara çözüm üretmeye yönelik araştırma sayısı azdır. Sığınmacı ve mülteci çocukların ülkemizde kalış sürelerinin belirsiz olması nedeniyle, bu durum görmezden gelinmemeli üzerinde daha fazla çalışılmalı ve araştırmalar yapılmalıdır.

İlk olarak mülteci ve sığınmacı çocukların çoğunun, çeşitli zor deneyimler yaşadıkları bilinmektedir. Bu nedenle çocuklara gerekli rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır.

Sığınmacı ve mülteci çocukların geldikleri ülkede karşılaştıkları en büyük sorunlardan biri dil sorunudur. Çeşitli eğitim merkezleri, vakıflar bu konularda çalışmalar yapsa da yeterli düzeyde sığınmacı çocuğa ulaşamadığı görülmektedir. Bu bakımdan sığınmacı ve mülteci çocukların dil sorununu çözmek için programlı şekilde ve düzenli katılımı okuma-yazma eğitimleri verilebilir.

Sığınmacı ve mülteci çocukların temel hak düzeyinde eğitime erişim hakkı bulunmaktadır. Öncelikle bu konuda gerekli eğitim imkanları sağlanmalı, sığınmacı ve mülteci aileler bilinçlendirilmeli ve çocuklar eğitime yönlendirilmelidir. Literatürde eğitimin sığınmacı ve mülteci çocukların iyileşmesine ve sağlıklı entegrasyonuna katkıda bulunduğu konusunda çalışmalar bulunmaktadır. Bu bakımdan toplumda dışlanma ve gettolaşma gibi oluşumlara zemin hazırlanmamalı ve sığınmacı-mülteci çocuklar için sağlıklı bir entegrasyon süreci oluşturulmalıdır.

Başarılı sığınmacı ve mülteci çocukların eğitimsizlik içinde erimesine izin verilmemeli, hem kendilerine gelecek kurmaları hem de buldukları ülkeye katkıda bulunmaları bağlamında eğitime ve ilgili birimlere yönlendirilmelidir.

Sığınmacılara verilecek destek ve eğitimin kalıcı barış ve güven duygusunun, buna bağlı olarak da aidiyet duygusunun oluşumuna katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu nedenle Türkiye’de sığınmacı çocukların izleme-değerlendirme çalışmalarının daha kapsamlı ve ayrıntılı yapılması, ülkemiz geleceği açısından önem taşımaktadır.

Araştırmada bazı çocukların barış kavramına yönelik negatif algısı olduğuna ulaşılmıştır. Sığınmacı ve mülteci çocukların maruz kaldığı durumlar nedeniyle de bu algı daha da dramatiktir. Bu nedenle mülteci ve sığınmacı çocukların olumlu barış algısını geliştirebilmek amacıyla barış eğitimi programları oluşturulabilir. Bu eğitimler STK veya vakıflar aracılığıyla sağlanabilir.

Çalışmada bazı çocukların güven konusunda kaygıları olduğuna ulaşılmıştır. Bu durumu gidermek ve sığınmacı çocukların Türkiye’de güvende hissetmelerini sağlamak için rehabilite çalışmaları ya da sosyal çalışmalar yapılabilir.

Çocukların görüşmelerinden elde edilen bulgulara göre toplumda mülteci ve sığınmacılara karşı önyargılı bireyler bulunmaktadır. Toplumun bu konuda bilgilendirilmesi için çalışmalar yapılabilir.

Türkiye’de bulunan mülteci ve sığınmacı çocuklardan örgün eğitime düzenli katılımı olanlarla katılmayanların karşılaştırmalı çalışması yapılabilir.

Türkiye’de ilkokul düzeyindeki çocuklarla sığınmacı çocukların barış, güven ve vatan kavramlarına yönelik algılarının karşılaştırılması üzerine çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- 1739 Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973), *T.C. Resmi Gazete* , 14574, 24.06.1973.
- 6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013), *T.C. Resmi Gazete* , 28615, 11.04.2013.
- Agarwal, A. (2011). Educating toward a culture of peace. *Journal of Peace Education* , 8(1), 79-80.
- Ajdukovic, M., & Ajdukovic, D. (1998). Impact of displacement on the psychological well-being of refugee children. *International Review of Psychiatry* , 10(3), 186-195.
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi* , 1(2), 58-83.
- Almqvist, K., & Brandell-Forsberg, M. (1997). Refugee children in Sweden: Post-traumatic stress disorder in Iranian preschool children exposed to organized violence. *Children Abuse & Neglect* , 21(4), 351-366.
- Aronowitz, M. (1984). The social and emotional adjustment of immigrant children: A review of the literature. *International Migration Review* , 18(2), 237-257.
- Aydın, S. (2015). Olgu bilim araştırması. İçinde M. Metin (Ed.). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 287-311). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydingün, A., & Yıldırım, E. (2010). Perception of homeland among Crimean Tatars: cases from Kazakhstan, Uzbekistan and Crimea. *Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* , 54, 21-46.
- Barbaros, H. (2009). *Düzensiz göç sürecinde kadın göçmenler: İstanbul'dan bir kesit* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bedir, G., & Demir, S. (2008). Primary school students' metaphors about the concept of 'peace'. *Educational Research* , 3(13), 969-977.
- Berman, H. (2001). Children and war: Current understandings and future directions. *Public Health Nursing* , 18(4), 243-252.

- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu. (1948). *İnsan hakları evrensel beyannamesi*. Erişim adresi <https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/01/EvrenselBeyanname.pdf>
- Bloor, M., & Wood, F. (2006). *Keywords in qualitative methods*. California: SAGE.
- Boyd, M. (1999). Gender, refugee status and permanent settlement. *Gender Issues* , 17(1), 5-25.
- Brewin, C. R., Andrews, B., & Valentine, J. D. (2000). Meta-analysis of risk factors for posttraumatic stress disorder in trauma-exposed adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* , 68(5), 748-766.
- Brown, S. K., & Bean, F. D. (2005). International migration. In D. Y. Poston, & M. Micklin(Eds.), *Handbooks of population* (pp. 347-382). Texas: Kluwer Academic/Plenum Publisher.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cavanagh, S. (1997). Content analysis: Concepts, methods and applications. *Nurse Researcher* , 4(3), 5-16.
- Cilesiz, S. (2011). A phenomenological approach to experiences with technology: Current state, promise, and future directions for research. *Education Technology Research and Development* , 59, 487-510.
- Cole, F. (1988). Content analysis: Process and application. *Clinical Nurse Specialist* , 2(1), 53-57.
- Coşkun, İ., & et.al. (2017). *Breaking down barriers getting Syrian children into schools in Turkey*. SETA&Theirworld. İstanbul: SETA Publications.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri- beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çankırılı, A. (2011). *Çocuk resimlerinin dili*. İstanbul: Zafer Yayınları.
- Çiftçi, T. ve Dikmenli, Y. (2016). Üniversite öğrencilerinin vatan algısı ve geçmiş dönük değişimi. *Turkish Studies* , 11(3), 847-860.
- Demirbaş, H. ve Bekaroğlu, E. (2013). Evden uzakta olmak: Sığınmacıların/ mültecilerin psikolojik sorunları ve alınacak önlemler. *Kriz Dergisi*, 21, 11-24.

- Derluyn, I., & Broekaert, E. (2008). Unaccompanied refugee children and adolescents: The glaring contrast between a legal and a psychological perspective. *International Journal of Law and Psychiatry* , 31, 319-330.
- Deveci, H., Yılmaz, F. ve Karadağ, R. (2008). Öğretmen adaylarının barış eğitimi algıları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 30, 63-80.
- Dey, I. (1993). *Qualitative data analysis: A user-friendly guide for social scientists*. Londra: Routledge.
- Downe-Wamboldt, B. (1992). Content analysis: Method, applications, and issues. *Health Care for Women International* , 13(3), 313-321.
- Edwards, B. (2016). *Analysis and interpretation of children's drawings*. Retrieved from http://premisreerca.uvic.ca/sites/default/files/webform/tr_finished_finished_finished_finished_uvic.pdf
- Ehnholt, K. A., & Yule, W. (2006). Practitioner review: Assessment and treatment of refugee children and adolescents who have experienced war-related trauma. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* , 47(12), 1197-1210.
- Elkin, F. (1995). *Çocuk ve toplum çocuğun toplumsallaşması*. (Çev. N. Güngör) Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Farokhi, M., & Hashemi, M. (2011). The analysis of children's drawings: Social, emotional, physical, and psychological aspects. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* , 30, 2219 – 2224.
- Fazel, M., & Stein, A. (2002). The mental health of refugee children. *Archives of Disease in Childhood* , 87, 366-370.
- Fazel, M., Reed, R. V., Panter-Brick, C., & Stein, A. (2012). Mental health of displaced and refugee children resettled in high-income countries: Risk and protective factors. *The Lancet* , 379, 266-282.
- Felsman, J. K., Leong, F. T., Johnson, M. C., & Felsman, I. C. (1990). Estimates of psychological distress among Vietnamese refugees: Adolescents, unaccompanied minors and young adults. *Social Science & Medicine* , 31(11), 1251-1256.

- Fox, P. G., Cowell, J. M., & Montgomery, A. C. (1994). The effects of violence on health and adjustment of Southeast Asian refugee children: An integrative review. *Public Health Nursing* , 11(3), 195-201.
- Gökalp, N. (2003). Ekonomide güven faktörü. *Yönetim ve Ekonomi* , 10(2), 163-174.
- Graneheim, U., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, 105-112.
- Grewal, B. S. (2003). Johan Galtung: Positive and negative peace. *School of Social Science, Auckland University and Technology* , 30, 23-26.
- Güneş, G. (2012). *Çocuk hakları açısından Türkiye'deki sığınmacı çocuklar -Çeçen çocukları örneği-* (Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- Hague, E. (2001). Nationality and children's drawings — pictures 'about Scotland' by primary school children in Edinburgh, Scotland and Syracuse, New York State. *Scottish Geographical Journal* , 117(2), 77-99.
- Halmatov, S. (2017). *Çocuk resimleri analizi ve psikolojik resim testleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hayes, D., Symington, D., & Martin, M. (1994). Drawing during science activity in the primary school. *International Journal of Science Education* , 16(3), 265-277.
- Hjern, A., Angel, B., & Höjer, B. (1991). Persecution and behaviour: A report of refugee children from Chile. *Children Abuse and Neglect* , 15, 239-248.
- Hodes, M. (2000). Psychologically distressed refugee children in the United Kingdom. *Child Psychology & Psychiatry Review* , 5(2), 57-68.
- Horstman, M., Aldiss, S., Richardson, A., & Gibson, F. (2008). Methodological issues when using the draw and write technique with children aged 6 to 12 years. *Qualitative Health Research* , 18(7), 1001-1011.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). *2016 Türkiye göç raporu*. Ankara: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2020a). Erişim adresi <https://www.icisleri.gov.tr/goc-idaresinden-dunya-multeciler-gunu-mesaji>

- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2020b). Erişim adresi <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2015). *Türkiye ve göç*. Ankara: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.
- İmamoğlu, H. V. ve Bayraktar, G. (2014). Türk ve Macar üniversite öğrencilerinin barış kavramına ilişkin algılarının karşılaştırılması. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 4(1), 20-44.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi. (2015, Eylül). *Suriyeli mülteci çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu politika ve uygulama önerileri*. Erişim adresi <http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2020/02/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf>
- Jastram, K., & Achiron, M. (2001). *Mültecilerin korunması uluslararası mülteci hukuku rehberi*. Cenevre: BMMYK-Parlamentolararası Birlik.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2005). This issue: Peace education. *Theory into Practice* , 4(44), 275-279.
- Kara, P. ve Korkut, R. (2010). Türkiye'de göç, iltica ve mülteciler. *Türk İdare Dergisi* , 467, 153-162.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye'de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi* , 2(4), 216-229.
- Kia-Keating, M., & Ellis, B. (2007). Belonging and connection to school in resettlement: Young refugees, school belonging, and psychosocial adjustment. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* , 12(1), 29-43.
- Korkmaz, S. C. (2013). Güvenlik toplumu yerine güven toplumu. *Afro-Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi* , 1-12.
- Korkut, R. (2010). *Türkiye'de sığınmacı ve mülteciler* (Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Kovacev, L., & Shute, R. (2008). Acculturation and social support in relation to psychosocial adjustment of adolescent refugees resettled in Australia. *International Journal of Behavioral Development* , 28(3), 259-267.

- Köse, T. Ç., & Bayır, Ö. G. (2016). Perception of peace in students' drawings. *Eurasian Journal of Educational Research*, 65, 181-198.
- Kula, S. ve Çakar, B. (2015). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(12), 191-210.
- Kuş, E. (2006). *Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel veri analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Leonard, M. (2006). Children's drawings as a methodological tool: Reflections on the eleven plus system in Northern Ireland. *Irish Journal of Sociology*, 15(2), 52-66.
- Lester, S. (1999). *An introduction to phenomenological research*. Retrieved from <http://devmts.org.uk/resmethy.pdf>
- Lowenfeld, V., & Brittain, W. L. (1947). *Creative and mental growth*. New York: The Macmillan Company.
- Lustig, S. L., & et.al. (2004). Review of child and adolescent refugee mental health. *American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 43(1), 24-36.
- Maalouf, A. (2000). *Ölümcül kimlikler*. (Çev. A. Bora). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Macksoud, M. S., & Aber, J. L. (1996). The war experiences and psychosocial development of children in Lebanon. *Child Development*, 67(1), 70-88.
- Marvasti, A. B. (2004). *Qualitative research in sociology*. Wiltshire: Sage Publications.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper&Row.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (3.Basımdan Çeviri) (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (İlkokul 1,2 ve 3.sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). *İlköğretim 1, 3 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Morvaridi, B. (2008). Forced migrants, containment and human rights. In *Rethink global migration: Practices, policies and discourses in the European neighbourhood* (pp. 31-46) Ankara: KORA&METU.

- Müftüoğlu, Ö. (2005). Güven ortamının bir toplum için önemi ve bunu engelleyen faktörler. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* , 5(2), 143-159.
- Nicholl, C., & Thompson, A. (2004). The psychological treatment of post traumatic stress disorder (PTSD) in adult refugees: A review of the current state of psychological therapies. *Journal of Mental Health* , 13(4), 351-362.
- Özden, M. (2011). 4. ve 5. Sınıflar fen ve teknoloji dersinin vatandaşlık eğitimi bakımından işlevselliği (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Özer, S. ve Şirin, S. (2013). *Suriyeli mülteci çocuklar saha araştırması sonuç raporu*. Erişim adresi http://content.bahcesehir.edu.tr/public/files/files/BAUSuriye_23_11_2012.pdf
- Özer, Y., Ateşok, Z. ve Komsuoğlu, A. (2016). Türkiye'nin göçmen ve mültecilere yönelik eğitim politikalarının dönüşümü. İçinde A. Esen ve M. Duman (Ed.), *Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyeliler: Tespit ve öneriler* (s. 147-171). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı.
- Özservet, Y. Ç. ve Sirkeci, İ. (2016). Editörden: Çocuklar ve göç. *Göç Dergisi* , 3(1), 1-4.
- Pazarcı, H. (2012). *Uluslararası hukuk*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Ponty, M. M. (1994). *Algının fenomenolojisine önsöz* (Çev. M. Atıcı). İstanbul: AFA Yayınları.
- Pridmore, P., & Bendelow, G. (1995). Images of health: exploring beliefs of children using the 'draw-and-write' technique. *Health Education Journal* , 54, 473-488.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş nicel ve nitel yaklaşımlar*. (Çev. Z. Etöz, Dü., D. Bayrak, H. Arslan ve Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Reiss, M. J., & Tunnicliffe, S.D (2002). An international study of young peoples' drawings of what is inside themselves. *Journal of Biological Education* , 36(2), 58-64.
- Rollins, J. A. (2005). Tell me about it: Drawing as a communication tool for children with cancer. *Pediatric Oncology Nursing* , 22(4), 203-221.

- Saigh, P. A., Mroueh, M., & Bremner, J. D. (1997). Scholastic impairments among traumatized adolescents. *Behaviour Research and Therapy* , 35(5), 429-436.
- Sakız, H. (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleşme önerisi. *Göç Dergisi* , 3(1), 65-81.
- Sanders, P. (1982). Phenomenology: A new way of viewing organizational research. *Academy of Management* , 7(3), 353-360.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 31, 267-305.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information* , 22, 63–75.
- Sinclair, M. (2001). Education in emergencies. In J. Crisp& C. Talbot and D.B. Cipollone (Eds.), *Learning for a future: Refugee education in developing countries* (pp. 1-84). Switzerland: United Nations High Commissioner for Refugees.
- Smith, P., Perrin, S., & Yule, W. (1999). Cognitive behaviour therapy for post traumatic stress disorder. *Child Psychology & Psychiatry* , 4(4), 177-182.
- Şahin, B. (2010). Almanya'daki Türk göçmenlerin sosyal entegrasyonunun kuşaklar arası karşılaştırması: Kültürleşme. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* , 55, 103-134.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). *Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi güçlükler ve öneriler*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Taylor, S., & Sidhu, R. K. (2012). Supporting refugee students in schools: What constitutes inclusive education? *International Journal of Inclusive Education* , 16(1), 39-56.
- Tesch, R. (2013). *Qualitative research analysis types &software tools*. New York: Routledge.
- Tillman, D. G. (2001). Educating for a culture of peace in refugee camps. *Childhood Education* , 77(6), 375-378.

- Topcuoğlu, R. A. (2012). *Türkiye'de göçmen çocukların profili, sosyal politika ve sosyal hizmet önerileri, hızlı değerlendirme araştırması*. Ankara: IOM Uluslararası Göç Örgütü.
- Topsakal, C., Merey, Z. ve Keçe, M. (2013). Göçle gelen ailelerin çocuklarının eğitim-öğrenim hakkı ve sorunları üzerine nitel bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 6(27), 546-560.
- Türk Dil Kurumu. (2017). *Türk Dil Kurumu sözlükleri*. Erişim adresi <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Dil Kurumu. (2018). *Türk Dil Kurumu sözlükleri*. Erişim adresi <https://sozluk.gov.tr/>
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim-bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* , 24, 543-559.
- Uluslararası Göç Örgütü. (2013). *Göç terimleri sözlüğü*. Erişim adresi https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf
- United Nations. (2015). *69/187. Migrant children and adolescent*. Retrieved from https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_69_187.pdf
- United Nations High Commissioner for Refugees. (2011). *Refugee education a global review*. Geneva: UNHCR.
- United Nations High Commissioner for Refugees. (1995). *The state of the world's refugees in search of solutions*. Oxford: Oxford University Press.
- United Nations Refugee Agency. (2017). *2017 UNHCR Türkiye aylık istatistikleri*. Erişim adresi [http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/tr\(65\).pdf](http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/tr(65).pdf)
- United Nations Refugee Agency. (2020). *Figures at a glance*. Retrieved from <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>
- United Nations Refugee Agency. (2017). *Syria regional refugee response*. Retrieved from <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>
- United Nations Refugee Agency. (2011). *UNHCR resettlement handbook*. Geneva: UNHCR.

- Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi* , 1(1), 72-83.
- Walker, K., Myers-Bowman, K. S., & Myers-Walls, J. A. (2003). Understanding war, visualizing peace: Children draw what they know. *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association* , 20(4), 191-200.
- Willig, C. (2013). *Introducing qualitative research in psychology*. Berkshire: Open University Press.
- Yavuzer, H. (2005). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, D. (2010). *Türkiye'de bulunan geç adölesan dönemindeki sığınmacıların psikososyal sorunları ve sosyal hizmet müdahalesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, A. (2014). The state of international migrant children in Turkey: The case of Van. *Mediterranean Journal of Humanities* , 4(2), 349-372.

Ekler

Ek 1: Veli İzin Formu

“Türkmen Sığınmacı Çocukların Barış, Güven ve Vatan Kavramlarına İlişkin Algıları”

Değerli Veli,

Burada sunulan bilgiler çocuklarınızın bu çalışmaya katılmasına izin verip vermeyeceğinize karar vermenizi sağlamak için hazırlanmıştır.

Çocuğunuzun katılımıyla gerçekleştireceğimiz bu çalışmanın amacı, çocukların barış, güven ve vatan kavramlarına ilişkin algılarını incelemektir. Çalışmada çocuğunuzdan verilen kavramlara ilişkin resim çizimleri beklenmektedir. Ardından çocuğunuzdan çizdiği resme ilişkin yorumlar alınacak ve görüşme yapılacaktır. Görüşme süresince verileri doğru bir şekilde toplayabilmek adına ses kaydı alınacaktır. Çocuğunuza ilişkin bazı demografik özelliklere ulaşmak amacıyla ‘Demografik Bilgiler Formu’ doldurulacaktır.

Çocuğunuzun ismi ya da sizin isminiz herhangi bir şekilde araştırma sonuçlarında yer almayacak ve sadece araştırmacı çocuğunuzun araştırmaya katılan bir kişi olarak bilecektir. Çocuğunuzun bu çalışmaya katılmasında herhangi bir risk veya rahatsız edici bir durum bulunmamaktadır.

Çalışma öncesi veya çalışma süresince araştırmayla alakalı soru sormaktan çekinmeyiniz.

Tarih

Katılımcı İmzası

Ek-2: Demografik Bilgiler Formu

Ad Soyad:

Cinsiyet:

Yaş (Ay,Yıl):

Etnik Köken:

Ülkeden Ayrılma Nedeni:

Mülteci/ Sığınmacı Statüsü:

Anne-Baba Yaşıyor mu?:

Kardeş Sayısı:

Kaçıncı Çocuk:

Anne Sayısı:

Anne-Baba Eğitim Durumu:

Şuanda Beraber Yaşadığı Aile Sayısı:

Irak'ta Beraber Yaşadığı Aile Sayısı:

Türkiye'ye Geliş Yılı:

Irak'ta Yaşadığı Şehir ya da Bölge:

--Bu Bölgenin Etnik Yapısı:

--Bu bölgenin Dini Yapısı:

--Bölgenin Dil Yapısı:

--Bu Bölgenin Kültürel Yapısı:

